

Formanden: Da hr. Kjær Rasmussen over for mig har frafaldet sin indsigelse imod, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer, betragter jeg mit forslag herom som vedtaget, hvis ikke andre gør indsigelse. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om generelle tilskud til kommunerne.

(Lovforslaget (nr. 162) findes i tillæg A. sp. 3371, fremsættelsen i tidenden sp. 3057).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 3-21 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om statstilskud og refusioner til kommunerne. (Sundhedsvæsenet).

(Lovforslaget (nr. 163) findes i tillæg A. sp. 3393, fremsættelsen i tidenden sp. 3057).

Første behandling af forslag til lov om sygehusvæsenet.

(Lovforslaget (nr. 164) findes i tillæg A. sp. 3425, fremsættelsen i tidenden sp. 3061).

Første behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om statsstøtte til behandling og pleje af tuberkulose m. m.

(Lovforslaget (nr. 165) findes i tillæg A. sp. 3457, fremsættelsen i tidenden sp. 3061).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om vurdering af landets faste ejendomme.

(Lovforslaget (nr. 160) findes i tillæg A. sp. 3365, fremsættelsen i tidenden sp. 3056).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om tilskud til de offentlige veje.

(Lovforslaget (nr. 168) findes i tillæg A. sp. 3471, fremsættelsen i tidenden sp. 3065).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Bortfald af kommunernes andel i udgifterne til arbejdsløshedsforsikring).

(Lovforslaget (nr. 169) findes i tillæg A. sp. 3489, fremsættelsen i tidenden sp. 3260).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. (Bortfald af kommunernes andel i driftsudgifter).

(Lovforslaget (nr. 170) findes i tillæg A. sp. 3485, fremsættelsen i tidenden sp. 3260).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om beskæftigelse og uddannelse af unge. (Bortfald af kommunernes andel i driftsudgifter m. v.).

(Lovforslaget (nr. 171) findes i tillæg A. sp. 3497, fremsættelsen i tidenden sp. 3260).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Ændring af reglerne om refusion samt ændringer som følge af den nye kommunale styrelseslovgivning).

(Lovforslaget (nr. 180) findes i tillæg A. sp. 3681, fremsættelsen i tidenden sp. 3390).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Ændrede refusionsregler).

(Lovforslaget (nr. 181) findes i tillæg A. sp. 3659, fremsættelsen i tidenden sp. 3390).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m.v. (Ændrede refusionsregler).

(Lovforslaget (nr. 182) findes i tillæg A. sp. 3669, fremsættelsen i tidenden sp. 3390).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Ændrede refusionsregler).

(Lovforslaget (nr. 183) findes i tillæg A. sp. 3711, fremsættelsen i tidenden sp. 3390).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister. (Ændring af reglerne om refusion samt ændringer som følge af den nye kommunale styrelseslovgivning).

(Lovforslaget (nr. 184) findes i tillæg A. sp. 3673, fremsættelsen i tidenden sp. 3390).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om den offentlige sygeforsikring. (Refusion af udgifter til frabefordring m.v.).

(Lovforslaget (nr. 185) findes i tillæg A. sp. 3715, fremsættelsen i tidenden sp. 3391).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om revalidering. (Ændring af reglerne om refusion).

(Lovforslaget (nr. 186) findes i tillæg A. sp. 3721, fremsættelsen i tidenden sp. 3391).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. (Ændrede refusionsregler).

(Lovforslaget (nr. 187) findes i tillæg A. sp. 3725, fremsættelsen i tidenden sp. 3391).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om husmoderafløsning og hjemnehjælp. (Ændret refusionsregel).

(Lovforslaget (nr. 188) findes i tillæg A. sp. 3729, fremsættelsen i tidenden sp. 3391).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om skolelæger.

(Lovforslaget (nr. 189) findes i tillæg A. sp. 3733, fremsættelsen i tidenden sp. 3467).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om offentlig skolebespisning.

(Lovforslaget (nr. 190) findes i tillæg A. sp. 3737, fremsættelsen i tidenden sp. 3467).

Formanden: Efter henstilling skal jeg forlænge de i forretningsordenen fastsatte taltider ved disse sagers behandling til det dobbelte, det vil sige for ordføreres og andre medlemmers første indlæg til højst 40 minutter.

Lovforslagene sættes til forhandling.

Ove Hansen: Det er et stort antal lovforslag, folkettinget nu skal tage stilling til vedrørende udligningen kommunerne imellem og statens refusioner til kommunerne. Det drejer sig om 20 lovforslag, som vi her har til behandling, men i virkeligheden er antallet endnu større, idet nogle forslag stilles som ændringsforslag under løbende udvalgsarbejde i folkettinget; det gælder således ændringsforslag bl. a. fra landbrugsministeren og socialministeren.

Inden jeg begynder at kommentere de mange lovforslag, vil jeg gerne gøre et par bemærkninger om udligningsstanken i al almindelighed. Det var i 1930'erne, at tanken om udligning mellem kommunerne og staten opstod, og grundlaget for den omfattende udligning blev lagt i forbindelse med socialreformens gennemførelse i 1933. Det mellemkommunale refusionsforbund blev indført på en række sociale områder dels for at ligestille kommunerne med hensyn til sociale ydelser, dels for gennem en udligning at hjælpe de svagere stillede kommuner på bekostning af de mere velstillede, hvor de sociale udgifter jo var ret beskedne.

Det var imidlertid ikke alene på det sociale område, at udligning fandt sted, det skete også ved den fælleskommunale udligningsfond, der blev oprettet i 1937. Denne fond blev ophævet i slutningen af 1950'erne, idet staten overtog udligningsfondens forpligtelser. Den udligning, der blev etableret i 1930'erne, har været særdeles nyttig for vore kommuner, ja, simpelt hen en forudsætning for, at kommunerne har kunnet klare deres opgaver. Men udvikling kræver forandringer også på dette område.

Selv om den ny kommunestruktur fra 1970 gerne skulle bidrage til en formindskelse af forskellene i den kommunale beskatning, idet kommuner med høj og lav beskatning i mange tilfælde vil blive lagt sammen og sammenlægning omkring købstæderne medfører, at såkaldte skattelykommuner forhåbentlig forsvinder, er ændringerne dog langt fra tilstrækkelige til at løse udligningsproblemet.

Ophævelsen af skattefradragsreglen, som glædeligvis har fundet sted, har imidlertid også øget forskellene mellem kommunerne, og det er derfor nødvendigt med en om-

[Ove Hansen.]

lægning af udligningen samt statens refusioner til kommunerne.

Den tidligere socialdemokratisk ledede regering indså på et tidligt tidspunkt, at udligningsproblemet måtte løses og bringes i overensstemmelse med nutidens vilkår, at byrdefordelingen og refusionsordningerne måtte gøres til genstand for en grundig undersøgelse, og at en retfærdigere fordeling af byrderne måtte opnås. I 1963 anmodede regeringen et embedsmandsudvalg om at kulegrave problemerne, og i begyndelsen af 1968 afgav udvalget en betænkning. Vi har i denne betænkning fået et meget nyttigt og værdifuldt materiale.

Det er imidlertid en forudsætning for at kunne tage stilling til problemerne omkring udligning og byrdefordeling nærmere at sondre mellem statslige og kommunale opgaver. Mange af de opgaver, kommunerne udfører, er ikke egentlige kommunale opgaver, men mere statslige, idet staten i en række tilfælde har pålagt kommunerne at udføre opgaverne, fordi staten ikke selv har mulighed derfor. I tilfælde, hvor staten har pålagt kommunerne opgaverne, tilkommer det staten at afholde en del af udgifterne. Underhold til ældre mennesker og til invalider i form af pensioner må vel siges at være en statsopgave, og derfor bør staten afholde udgifterne. Det er også et spørgsmål, om hjælp til kronisk syge og syge i det hele taget ikke mere er en statsopgave end en kommunal opgave, og således kunne jeg nævne en række tilfælde, hvor meget tyder på en statslig opgave.

Al undervisning må vel også nærmest være en opgave for staten. Det er i hvert fald ikke uden betydning for staten, at alle børn modtager undervisning, og at undervisningen bliver ensartet.

I de tilfælde, hvor staten fastsætter vilkårene for ydelser samt ydelsernes størrelse, og hvor kommunerne ikke har nogen indflydelse derpå, er det vel også rimeligt, at staten afholder en del af udgifterne i form af refusioner.

Det har været praksis i mange år, at staten har givet tilskud bl. a. på det sociale område for at højne den sociale standard. Mange sociale forbedringer var måske ikke blevet en kendsgerning, dersom ikke staten havde bidraget væsentligt dertil. Jeg kunne

nævne flere eksempler, hvor det kommunale selvstyre ikke har afgørelsen, hvor staten bestemmer.

Enhvert kommunalbestyrelsesmedlem har erfaret ved udarbejdelse af budgetter, at kommunernes ret til selv at bestemme og fastlægge udgifternes størrelse er stærkt begrænset. Det er ofte kun få poster på et budget, kommunalbestyrelsen alene har afgørelsen af. Når jeg har omtalt statens indgreb i kommunernes styre, må det ikke opfattes som utilfredshed, dermed. Ingenlunde. Jeg tror, det er godt, at staten på en række områder har pålagt kommunerne opgaver og forpligtelser, men til gengæld forpligter det også staten til at yde bidrag til opgavernes løsning.

Mit parti er indforstået med, at ændringer i byrdefordelingen må finde sted, at den bliver mere tidssvarende og tilpasses den nye kommunestruktur, men en forudsætning for, at vi kan medvirke til ændringer, er, at byrdefordelingen sker på et retfærdigt grundlag, at kommunerne får adgang til, dersom de skal afholde større udgifter, at anvende progressive skatteskalaer.

Med en vis spænding og forventning har jeg imødeset regeringens udspil om nye vilkår for byrdefordelingen. Jeg havde håbet at kunne complimentere regeringen og navnlig indenrigsministeren for en god løsning. Indenrigsministeren har fået pålagt en stor opgave, at reformere vort kommunestyre; det er ingen let opgave, og derfor bør folketinget støtte ham, når det lader sig gøre. Men jeg beklager, at jeg er i den situation, at jeg ikke kan complimentere regeringen for de mange reformforslag.

Forslagene giver — for at sige det lidt mildt og lidt venligt — ikke et klart billede af byrdefordelingen og udligningen. Jeg skal nærmere begrunde det. En nøjere gennemgang af de 20 lovforslag skal jeg afholde mig fra, men fremkomme med nogle mere generelle betragtninger.

Vejrefusioner. Med de store krav, der i dag stilles til vejnettet for at skabe mere sikkerhed i trafikken og begrænse ulykkernes antal, er det en nødvendighed, at vejene udbedres, at vejbyggeriet afpasses den stadig stigende trafik. Dertil kommer, for at øge sikkerheden, at veje belyses, at lysreguleringer foretages, at snerydningen m.v. bliver mere og mere effektiv. Det koster

[Ove Hansen.]

imidlertid alt sammen penge, og det belaster i betydelig grad kommunernes udgifter. Med rimelighed kunne man vel forvente, at ministeren for offentlige arbejder med sit lovforslag stillede kommunerne gunstigere. Det gør han imidlertid ikke. Kommunerne bliver nu ringere stillet. Ved forslaget er der ikke tale om en løsning, der tilvejebringer mere retfærdighed; der er rent og skært tale om nedskæring, en nedskæring på 33 $\frac{1}{3}$ pct. Mener regeringen virkelig at kunne byde kommunerne i dag sådanne vilkår?

Vi har måske i dag 3 gange så mange motorkøretøjer som i 1958, da loven om vejtilskud blev til. Med god grund kunne man vel forvente, at kommunerne ville få en større andel af motorafgifterne. I 1958 udgjorde motorafgifterne ca. 800 mill. kr. Nu er de vist oppe på over 3 milliarder kr. Det er et spørgsmål, om ikke disse afgifter mere skulle komme trafikken til gode end statskassen. Regeringen har en anden opfattelse, derfor skærer den vejrefusionerne ned.

En nedskæring af vejrefusionerne med en tredjedel rammer ikke med samme virkning i alle landets kommuner. Udviklingskommunerne, der har særlig store vejudgifter, rammes unødigt hårdt, og for amtskommunernes vedkommende betyder nedskæringen, at amtskommunens udgift fordobles.

Kommunernes udgifter til vejvæsenet kan variere stærkt fra kommune til kommune, ligesom det også inden for den enkelte kommune kan variere stærkt fra år til år. I Odense f. eks. udgjorde vejudgifterne i 1966-67 73 kr. pr. indbygger, i forstadskommunen Paarup 92 kr. pr. indbygger, medens en anden forstadskommune til Odense, Lumby kommune, havde en udgift på 207 kr. pr. indbygger. Så stærkt kan udgifterne variere, selv om der naturligvis for den sidstnævnte kommunes vedkommende var tale om særlig store vejarbejder netop i det år.

I amtskommunerne vil nedskæringen være særlig mærkbar, idet tilskuddet reduceres fra 75 pct. til 50 pct. Jeg tror, at det i Københavns amt vil betyde en merudgift for amtskommunen på henved 10 mill. kr., i Holbæk amt en merudgift på godt 5 mill. kr., og således kunne jeg nævne mange eksempler.

Det var en nedskæring, men derved hører overraskelserne ikke op. Regeringen foreslår — hvor mærkeligt det end kan lyde — at nedskæringen skal finde sted straks, få dage efter at loven er vedtaget, det vil sige fra den 1. april i år.

Jeg forstår ikke, at regeringen vil byde vore kommunalfolk sådanne vilkår. I tillid til den gældende lov har kommunerne nu udarbejdet deres budgetter for det nye regnskabsår, det, der indledes 1. april i år. I amtskommunerne skal grundskyldpromillerne forhøjes, hvis de da ikke allerede har nået den maksimale højde, og sognekommunerne generes på to måder; dels skal de forhøje deres egne udgifter, dels kommer de til at yde et større tilsvarende til amtskommunen. Det er ikke underligt, at der i kommunale kredse er stor utilfredshed med regeringens lovforslag på dette punkt.

Hvorfor denne ekspresnedskæring? Hvorfor ikke vente til næste år, når alle andre ændringer i forbindelse med byrdefordelingen eventuelt skal finde sted? Jeg har i regeringspressen set som en begrundelse for lovens omgående ikrafttrædelse, at mange kommuner antagelig ville sætte ekstraordinære vejarbejder i gang i år, dersom ikrafttrædelsen blev udskudt til næste år. Jeg synes egentlig, det er en ejendommelig begrundelse. Har man ikke større tillid til vore kommunalfolk? Det ville være rart at høre regeringens virkelige begrundelse for lovens omgående ikrafttræden.

Når jeg nu har gjort disse kritiske bemærkninger om dette lovforslag og dets urimelige virkninger, vil regeringen formentlig svare, at areal/indbyggertilskud og skattegrundlagstilskud muligvis vil opveje skævhederne. Jeg tvivler derpå. I nogle tilfælde vil tilskuddene gavne — det erkender jeg — men jeg tror, kun få kommuner vil få del i areal/indbyggertilskud, og for amtskommunernes vedkommende vil måske kun halvdelen få nytte af skattegrundlagstilskud. Men ét gælder i hvert fald for det kommende år: alle kommuner, også amtskommuner, vil blive ringere stillet, idet såvel areal- som skattegrundlagstilskuddene først træder i kraft fra 1. april 1970. Det er kun staten, der vil få gavn af at sætte lovforslaget i kraft omgående.

Mit parti kan ikke medvirke til dette lovforslags vedtagelse. Vi må afvise det til ved-

[Ove Hansen.]

tagelse nu. Vi er villige til at lade det indgå i drøftelserne sammen med de øvrige reformforslag, uden at vi dermed på nogen måde har givet udtryk for vor tilslutning. At gennemføre dette lovforslag nu synes jeg ærlig talt er uanstændige vilkår at byde vore kommunalfolk. Det er min opfattelse, at folketinget simpelt hen ikke kan være det bekendt i løbet af et par uger at lade dette lovforslag blive til lov, efter at kommunerne og amtskommunerne har fastlagt deres budgetter for det kommende år eller i hvert fald har tilendebragt en førstebehandling af budgetforslagene.

Jeg beklager, at de tre folketingsgrupper, den konservative, venstres og den radikale folketingsgruppe, formentlig alle har accepteret forslaget og deler regeringens synspunkter. Mit parti vil, som jeg sagde før, stemme imod lovforslaget, men vi er jo desværre ikke nok til at hindre dets gennemførelse. Et godt råd vil jeg imidlertid gerne give regeringen, og det skal lyde så gennemtrængende som muligt: udskyd forslagets gennemførelse. Det ville være et hensyn at vise kommunerne, og jeg tror, at regeringens og folketingets anseelse ville styrkes derved.

Nogle bemærkninger om forslaget til lov om tilskud til sygehusvæsenet. Dette lovforslag skal ses i forbindelse med kommunalreformen og ændringerne i byrdefordelingen mellem staten og kommunerne. Også her er der tale om væsentlige nedskæringer af statens tilskud, ja, der er næsten tale om en halvering af statens tilskud, idet det samlede statstilskud reduceres fra 65 pct. til 35 pct. af de samlede nettoudgifter. Fra næste år bliver det alene amtskommunerne med undtagelse af Københavns og Frederiksberg kommuner, der skal stå for driften af sygehusvæsenet. Købstæderne fritages således for sygehusvæsenet, men det betyder dog ikke, at de fritages for at deltage i udgifterne til sygehuse. På lige fod med sognekommunerne skal de være med til at afholde udgifterne til driften af de amtskommunale sygehuse. Det sker igennem

amtskommunale ejendomsskatter og tilsvarende til amtskommunerne. Alene denne nydannelse skal nok bringe ændringer i købstadkommunernes udgiftsposter fra næste år.

Ved at nedsætte statens tilskud fra 65 pct. til 35 pct. vil staten i det kommende år spare betydelige beløb, formentlig 600-700 mill. kr. på årsplan. For skatteyderne bliver der ikke tale om besparelser. Midlerne skal til gengæld tilvejebringes over de kommunale skatter.

Endnu mangler vi oplysning om, hvilke konsekvenser denne store nedskæring af sygehusstilskuddene vil påføre de enkelte amtskommuner. Jeg tror godt at kunne sige, at i Københavns amt, hvor sygehusudgifterne nærmer sig de 300 mill. kr., vil det blive særlig mærkbart. Nu ved jeg godt, at Københavns amt har et solidt beskatningsgrundlag, vel nok bedre end alle andre steder, men nedskæringen betyder, at skatteyderne skal betale henimod 70 mill. kr. mere om året i skatter for deres sygehuse. Dertil kommer, at Københavns amt for tiden bygger et nyt amtssygehus i Herlev. Anlægssummen andrager formentlig henved 900 mill. kr., så skatteyderne må være forberedt på en endnu større byrde til sygehusvæsenet i amtet. Der kunne også nævnes andre amtskommuner, hvor nedskæringen bliver mærkbar og meget generende. Jeg synes, regeringen har foretaget for drastiske nedskæringer, og dertil kommer, at konsekvenserne og virkningerne for de enkelte amtskommuner samt Københavns og Frederiksberg kommuner ikke er til at overskue på nuværende tidspunkt.

Inden endelig stilling vil blive taget til refusionerne til sygehusvæsenet, må det være nødvendigt og en betingelse, at vi kender mere til opgavefordelingen mellem staten og kommunerne. Indenrigsministeren har tidligere oplyst, at regeringen overvejer at lade statshospitalerne overgå til amtskommunerne. Jeg er noget betænkelig derved, men ifald det er hensigten, må vi meget nøje kende de vilkår, hospitalerne skal drives på, og hvilke refusioner staten vil give.

[Ove Hansen.]

Mange problemer er således uafklarede og må undersøges, førend vi kan tage stilling til dette lovforslag. Lovforslaget indeholder også andre ændringer end nedsættelse af refusionerne. Det gælder således selve sygehusbyggeriet, hvor indenrigsministeren forlanger ikke alene mere indsigt med selve sygehusbyggeriet, men også en vis ret til at bestemme over byggeriet. Det kunne måske være meget fornuftigt, hvis staten afholdt en del af udgifterne, men da det ikke længere bliver tilfældet, synes jeg, det er lidt ulogisk, at ministerens magt udvides på dette område.

Det kan endvidere forekomme lidt mærkeligt, at mens statens tilskud til kommunale sygehuse reduceres væsentligt, vil ministeren for private sygehuses vedkommende tilstræbe, at der ikke sker reelle ændringer i størrelsen af tilskuddene til disse. Jeg er godt klar over, at der her ofte er tale om en vis form for filantropi, og det skal naturligvis påskønnes.

Nogle bemærkninger om de sociale lovforslag, som også er med i denne samling af lovforslag. Fra socialministeren foreligger en række lovforslag, som skal ses i sammenhæng med de øvrige forslag og naturligvis i særlig grad med ophævelsen af den mellemkommunale refusion. Der er ting i ministerens forslag, som mit parti kan være tilfreds med, det gælder bl. a. folke- og invalidepensionen, hvortil staten i fremtiden vil afholde alle udgifterne. Derimod er vi knap så tilfredse med, at statens refusion til såvel hjemmehjælp som husmoderafløsning formindskes fra 80 pct. til 50 pct. Der kunne også være grund til at komme ind på andre ændringer, men det skal jeg afholde mig fra på nuværende tidspunkt. I det 21 mands udvalg, der forhåbentlig nedsættes om alle disse reformforslag, vil der blive lejlighed til en grundig undersøgelse af de mange problemer.

Der er dog et spørgsmål, jeg gerne vil stille socialministeren, og det drejer sig om lovenes ikrafttræden. Det fremgår af lovforslagene, at disse træder i kraft 1. april 1970, men, tilføjes der så, således at de får virkning for udgifter, der vedrører tiden efter den 31. marts 1970. Endvidere står der: „Socialministeren fastsætter efter forhandling med indenrigsministeren, i hvil-

ket omfang de hidtil gældende refusionsregler skal komme til anvendelse på udgifter, der er afholdt inden lovens ikrafttræden.“

Mit spørgsmål til ministeren lyder: kan kommunerne påregne i regnskabsåret 1969-70 at få den refusion, som de nu gældende love giver dem ret til, selv om refusionerne først kommer til udbetaling efter 1. april 1970?

Fra arbejdsministeren foreligger der også nogle lovforslag, men jeg har på nuværende tidspunkt intet at bemærke til disse forslag, også disse skal jo ses i større sammenhæng.

Så er der nogle forslag fra undervisningsministeren. Der foreligger et par lovforslag, der bl. a. går ud på, at kommunerne i fremtiden alene skal afholde udgifterne til skolelægeordningen samt udgifterne til skolebespisning. Jeg finder det ikke rimeligt, at kommunerne alene skal afholde udgifterne. I sin tid forlangte man, at kommunerne skulle tilvejebringe en skolelægeordning, og jeg synes, det var fuldt ud korrekt, at man pålagde kommunerne en sådan pligt, men det var under forudsætning af, at staten afholdt halvdelen af udgifterne. Nu vil staten ikke længere anerkende denne forpligtelse. Jeg synes ikke, det er en fair form over for kommunerne.

Et af de områder, hvor forandringen af byrdefordelingen og nedskæringen af statens tilskud vil blive særdeles mærkbar og byrdefuld for kommunerne, er folkeskolens lærerlønninger. Nedskæringen her bliver på ikke mindre end 25 pct., nemlig fra 85 pct. til 60 pct., og for kommunale gymnasier bliver nedskæringen endnu større, nemlig fra 90 pct. til 60 pct. Som jeg nævnte i indledningen, er det et spørgsmål, om ikke undervisning mere er en statsopgave end en kommunal opgave. At kommunerne må stå for undervisningen og føre tilsyn med den, er naturligvis givet, anderledes kan det ikke være. Staten har pålagt kommunerne at styre skolevæsenet, men vilkårene for folkeskolen, d.v.s. undervisningsform, lønninger m. v., er bestemt af staten; derfor har staten også en forpligtelse, mener jeg, over for kommunerne til at afholde en væsentlig del af udgifterne. 85 pct. er en høj refusionsprocent, det skal erkendes, men det er næsten også det eneste område, hvor staten bidrager til folkeskolens udgif-

[Ove Hansen.]

ter. Til skolebyggeri f. eks. yder staten et meget beskedent bidrag, der kun har ringe betydning.

I udviklingskommuner, hvor det er nødvendigt at bygge nye skoler, der ofte i anskaffelsessum beløber sig til ca. 20 mill. kr. for hver skole eller derover, må man nu regne med betydelige udgifter i fremtiden til skolevæsenet. Dels belaster skolebyggeriet det kommunale budget hårdt, dels skal kommunerne afholde betydelig større udgifter til lærerlønninger. Endvidere har man i udviklingskommunerne ofte procentvis et langt større antal skolesøgende børn end i de mere stillestående kommuner. Der er forstadskommuner, hvor antallet af skolesøgende børn udgør 16-18 pct. af befolkningstallet, mens det i mere stillestående kommuner kun udgør 12-14 pct. Kommunernes udgifter pr. skoleelev varierer også stærkt fra kommune til kommune, alt efter hvad kommunerne gør for skolevæsenet, samt om skolebygningerne er ældre eller de er af nyere dato. I nogle kommuner udgør således skoleudgifterne 3.000 kr. pr. barn om året, i andre kommuner ca. 1.000 kr. pr. barn om året. Ministerens forslag vil ikke bidrage til at udjævne forskellen. Det bliver nødvendigt i folketingsudvalget meget nøje at gennemgå hele skolevæsenets økonomi, og det er sandsynligt, at mit parti vil foreslå, at kommuner, der virkelig gør en indsats for et godt skolevæsen med udvidet undervisning, skoletandpleje m. v., honoreres derfor.

Samtidig med at regeringen har foreslået nedskæring af tilskuddet til offentlige skoler, foreslår den i et andet lovforslag, at der gives øget støtte til private skoler. Tilskuddet til disse private skoler bliver på 85 pct., der ikke alene omfatter lærerlønninger, men også vedligeholdelse af skolebygninger, opvarmning, belysning, rengøring m.v. Det forekommer unægtelig noget ejendommeligt, at offentlige skoler skal stilles ringere.

Lovforslaget om generelle tilskud til kommunerne er det lovforslag, der udgør den egentlige baggrund for de mange forslag, der vedrører byrdefordelingen mellem staten og kommunerne. I lovforslaget om generelle tilskud til kommunerne indføres som noget nyt et skattegrundlagstilskud til amtskommunerne og et areal/indbyggertilskud til pri-

mærkommunerne samt et tilskud til særlig vanskeligt stillede primærkommuner. En forudsætning for at indføre disse nye former for tilskud er bl. a., at det mellemkommunale refusionsforbund ophæves.

Jeg ved, at der tidligere har været tanker fremme om at ophæve det mellemkommunale refusionsforbund, men man opgav tanken, idet det viste sig at være forbundet med meget store vanskeligheder. Den mellemkommunale refusionsordning griber dybt ind i de enkelte kommuners sociale udgifter. Det må erindres, at ved den mellemkommunale refusionsordning tages en bestemt del af de sociale udgifter ud af kommunernes regnskaber og fordeles mellem alle landets kommuner efter bestemte kriterier under hensyn til de forskellige kommuners økonomiske bæreevne. De beløb, som anmeldes fra samtlige kommuner til refusionsforbundet, fordeles af socialministeriet på de forskellige kommuner efter følgende 3 kriterier, der tages som udtryk for kommunernes økonomiske bæreevne: $\frac{1}{3}$ efter indbyggertal, $\frac{1}{3}$ efter skatteydernes samlede indkomst og $\frac{1}{3}$ efter ejendomsværdierne. Er et beløb, en kommune anmelder, større end det beløb, kommunen skal tilsvare, får kommunen differencen udbetalt. Er det anmeldte beløb derimod mindre, skal kommunen indbetale differencen til refusionsforbundet. Dette tror jeg giver et indtryk af refusionsforbundets mange vidt forgrenede tråde.

Regeringen har da heller ikke foreslået refusionsforbundet fuldstændig ophævet, det ophæves kun delvis på den måde, at staten overtager refusionsforbundets udgifter. Men alene det, at staten i fremtiden vil afholde refusionsforbundets udgifter, vil, tror jeg, fremkalde store afvigelser kommunerne imellem; bl. a. vil de mere velhavende kommuners samfund med relativt små sociale udgifter blive gunstigere stillet, og det var egentlig ikke det, der var hensigten. At økonomisk dårligere stillede kommuner med forholdsvis store sociale udgifter kan opnå en fordel her skal erkendes, men de velstillede kommuner opnår ubetinget den største fordel. En københavnsk forstadskommune anmeldte sidste år 5 mill. kr. til refusionsforbundet, men refusionsforbundet kom til det resultat, at kommunen skulle yde 16 mill. kr. til refusionsforbundet; differencen på 11 mill. kr. skulle således indbetales til

[Ove Hansen.]

refusionsforbundet. Da regeringen nu foreslår, at staten overtager refusionsforbundets udgifter, vil det sige, at den velstående forstadskommune fritages for at indbetale disse 11 mill. kr. Mit parti er ikke uvilligt til at overveje en ophævelse af refusionsforbundet, men vi må have sikkerhed for, at ophævelsen ikke først og fremmest kommer de velstillede kommuner til gode.

Regeringen foreslår for at lette skatte-trykket i de mindre velstillede amtskommuner et særligt tilskud ydet til amtskommunerne. Dette skattegrundlagstilskud, der ydes af staten, skal gives til de amtskommuner, der har et beskatningsgrundlag pr. indbygger, som er mindre end det gennemsnitlige beskatningsgrundlag pr. indbygger i samtlige amtskommuner. Indenrigsministeren oplyser i bemærkningerne, at samtlige nye amtskommuner bortset fra de tre amtskommuner i hovedstadsområdet vil opnå skattegrundlagstilskud. De samlede tilskudsbeløb ville i 1967-68 have andraget 163 mill. kr. I lovforslaget er det nærmere fastsat, hvorledes beskatningsgrundlaget opgøres: bl. a. skal 20 pct. af grundværdierne samt de skattepligtige indkomster være udgangspunkt for beskatningsgrundlaget.

Det vil ikke være muligt på nuværende tidspunkt at afgøre, hvorvidt et skattegrundlagstilskud som det af ministeren foreslåede er den rigtigste løsning; vi må have foretaget en del undersøgelser og beregninger, før det er muligt at tage stilling. Den opfattelse, at en udligning må finde sted mellem de mere velhavende amter og de ringere stillede, deler vi fuldt ud. Af foreløbige beregninger fremgår det, at Københavns amt antagelig skal udrede ca. 50 mill. kr. til udligningen. Det er et ret anseligt beløb, henvend $\frac{1}{3}$ af hele udligningstilsvaret.

Også som noget nyt foreslår indenrigsministeren, at der ydes tilskud til primærkommunerne, og at tilskuddet ydes, hvis arealet pr. indbygger overstiger 1,5 ha. Tilskuddet beregnes efter en skala: er f. eks. kommunens areal pr. indbygger 1,5, udgør tilskuddet 10 kr. pr. indbygger årlig. Er arealet pr. indbygger 2,9 ha eller derover, udgør tilskuddet 150 kr. Som begrundelse for dette forslag siger ministeren, at ved ydelse af generelle tilskud til primærkommunerne til udligning af forskellen i skattetryk

er der lagt vægt på i videst muligt omfang at lægge sådanne objektive kriterier til grund, som de enkelte kommunalbestyrelser ikke selv har indflydelse på. Areal/indbyggertilskuddet er beregnet at ville koste staten ca. 117 mill. kr.

Ligesom med hensyn til skattegrundlagstilskuddet må vi have en del oplysninger og beregninger, førend vi kan tage stilling til det foreslåede arealindbyggertilskud. Jeg vil gerne tilføje, at jeg på forhånd er skeptisk over for ideen. Det kan lyde meget fornuftigt at lægge objektive kriterier til grund, men kriterierne kan også være så objektive, at det næsten grænser til det meningsløse. En kommune kan således være blandt de mere velstillede, selv om der kun findes 1 indbygger pr. 1,5 ha, og omvendt kan en kommune være blandt de ringere stillede; selv om der findes flere indbyggere pr. 1,5 ha. En kommune, der lige akkurat opnår at få areal/indbyggertilskud, ser måske nødig, at huse opføres i kommunen, idet den derved kan risikere at miste tilskuddet.

Jeg synes, betingelserne er for vilkårlige og for tilfældige. Lad mig nævne et eksempel: øen Mors vil fra 1. april næste år udgøre én kommune. Opretholdt man imidlertid den nuværende kommunale status på øen med de 14 sognekommuner og 1 købstad, ville alle 14 sognekommuner hver få areal/indbyggertilskud, men da sammenlægningen nu sker, bortfalder tilskuddene for alle kommunerne, uden at kommunerne kan siges at være blevet bedre stillet. Det er min opfattelse, at skal der tilvejebringes et grundlag for en vis udligning kommunerne imellem, skal andre former tages i anvendelse. Det er muligt, at en kommunes udgifter pr. indbygger er større i meget tyndt befolkede områder; jeg tror imidlertid ikke, at problemet løses ved et areal/indbyggertilskud, bl. a. fordi det derved kan hænde, at der skabes skel mellem i øvrigt ligestillede kommuner, men med forskellig befolkningstæthed. En kommunes udgifter er ofte mere afhængige af indbyggernes aldersfordeling end af kommunernes arealstørrelse. Har en kommune procentvis mange børn, vil det uden tvivl øge kommunens udgifter dels til skolevæsenet, dels til sociale institutioner. Ser vi på aldersfordelingen i kommunerne, vil vi kunne konstatere store forskelle. Et eksempel: i Odense er 18,9 pct. af indbyggerne

[Ove Hansen.]

mellem 0 og 14 år. I en forstadskommune til Odense er 39,1 pct. i alderen mellem 0 og 14 år. For at opnå en mere retfærdig udligning mellem kommunerne må en aldersopdeling med i overvejelserne; jeg synes, eksemplet her bekræfter nødvendigheden.

Jeg vil gerne gøre nogle almindelige bemærkninger om de mange lovforslag, som vedrører byrdefordelingen. I bemærkningerne til lovforslaget om generelle tilskud findes en oversigt over de besparelser, staten opnår ved at foretage betydelige nedskæringer af tilskuddene til kommunerne, ligesom der findes en oversigt over de merudgifter, som staten påtager sig bl. a. ved overtagelsen af den mellemkommunale udligning, og regnestykket balancerer med en endog hårfin balance. Men det tal, der opereres med, er fra 1967-68, og jeg tror ikke, at balancen holder for de efterfølgende år, når den nye kommunestruktur er en kendsgerning og de nye vilkår træder i kraft.

Mange usikkerhedsmomenter spiller ind, og dertil kommer, at vi endnu ikke har hørt noget om den fremtidige opgavefordeling. Endelig — og det synes jeg der er grund til særlig at bemærke — oplyser regeringen i den ledsagende tekst, at den tilsigter, at refusioner principielt ikke må overstige 50 pct., bortset fra visse sociale ydelser. Den antagelse er nærliggende, at regeringen sigter på, at kommunerne selv skal afholde flere og flere udgifter, så statens tilskud kan nedbringes; allerede med det nu foreslåede får et stort antal kommuner betydelig større byrder.

Derfor savner jeg fra regeringen oplysninger om, hvorledes kommunerne skal kunne tilvejebringe de nødvendige indtægter. Skal den nuværende form for proportionalbeskatning til kommunerne opretholdes? Skal de nuværende fradrag, der for forsørgere varierer fra 4.000 til 6.000 kr., bibeholdes? Skal de eksisterende vilkår for den kommunale ejendomsbeskatning opretholdes? Venstre har flere gange slået til lyd for, at al grundskat på landbrugsjord fjernes; deler regeringen venstres synspunkter? Jeg har tidligere spurgt derom, men ikke fået svar, og derfor gentager jeg spørgsmålet.

Regeringen har tidligere oplyst, at man fra 1972 kan forvente, at der skal svares personlig skat til amtskommunen, men vi

har ikke hørt, under hvilken form denne skat skal pålignes; det må vi have nærmere klarhed over. Det ville være urimeligt at reformere hele udligningssystemet, ja, endog tilvejebringe en særlig amtskommunal udligning, uden at kende til den fremtidige beskatningsform for amtskommunerne. Når en så gennemgribende omlægning af byrdefordelingen skal finde sted, havde det vel været ganske naturligt, om den midlertidige ordning vedrørende erhvervsskattens afløsning var blevet bragt til ophør, men det er den ikke.

Vi står altså over for store problemer, som nu skal løses. Jeg savner fra regeringen et forslag om kommunale investeringer; vi ved, at der for kommunerne i de kommende år bliver tale om en betydelig anlægsvirksomhed som følge af de mange kommunesammenlægninger, og at det samme gælder amtskommunerne. Efter min mening kan vi ikke føre denne store kommunalreform ud i livet uden at tage kommunernes investeringsbehov op.

Ved gennemlæsningen af de mange lovforslag kan man ikke undgå at konstatere, at de kommuner, der bliver ringere stillet, er udviklingskommunerne. Jeg synes, man svigter de kommuner, der bygger boliger til de mange boligsøgende, og det kan ikke være, det må ikke være meningen. Jeg håber, det under udvalgsarbejdet vil være muligt at finde en tilfredsstillende løsning.

Som jeg tidligere har givet udtryk for, vil socialdemokratiet medvirke til en omlægning af byrdefordelingen, men det må være på det vilkår, at kommunerne får bedre muligheder for at tilvejebringe de nødvendige midler, og her mener jeg det ville være nyttigt at stifte bekendtskab med den svenske ordning, hvor en kommunes skattetryk danner udgangspunktet for en udligningsordning.

En omlægning af vort nuværende kommunalskattesystem må med i overvejelserne, den proportionale beskatningsform vil formentlig ikke længere være anvendelig, en progressiv skatteskala må også gælde for de personlige kommunale skatter, ligesom de skattefri fradrag må øges væsentligt. I indeværende regnskabsår udgør samtlige kommunale skatter i Danmark 7,5 milliarder kr., og fra april bliver det vel henimod 9 milliarder kr. Med den højde, de kommunale

[Ove Hansen.]

skatter vil få i den kommende tid, må kommunerne have et retfærdigt og reelt grundlag at kunne udskrive skatter på.

Jeg har på fornemmelsen, at det er regeringens hensigt at få udvalgsarbejdet tilendebragt i løbet af nogle få måneder; er det tilfældet, vil jeg gerne sige, at det synes jeg er uforsvarligt. Disse 20 lovforslag skal nu gennemgås i et folketingsudvalg; vi ved, det kræver et stort arbejde, og skulle vi komme til et eller andet resultat hen på foråret, så ved vi, at alle kommuner allerede i juli måned skal begynde budgetlægningen for regnskabsåret 1970-71. De skal altså kende de nye bestemmelser, de nye vilkår, de skal arbejde under. Dertil kommer, at der i 600 kommuner forestår sammenlægninger; de skal nu i fællesskab udarbejde budgetter for det kommende regnskabsår, og de får altså meget store problemer at arbejde med.

Jeg vil henstille til regeringen at overveje, om ikke det er rigtigt, at vi her i folketinget tager al den tid, der er nødvendig, til at gøre disse lovforslag færdig. Skulle der gå så lang tid, at vi ikke bliver færdige i dette folketingsår, så følger der et folketingsår efter. Jeg tror også, kommunerne ville være bedst tjent med, at arbejdet blev trukket ud. Nu foretager vi den geografiske opdeling; byrdefordelingen må vi så vente lidt med.

Jeg vil henstille til regeringen at tage dette op til en grundig overvejelse.

Poul Schlüter: Med de 20 lovforslag, som i dag er til første behandling, har regeringen skrevet udkastet til et stort nyt kapitel i den omfattende kommunalreform, som gennemføres i disse år. Det er jo usædvanligt, at man i folketinget behandler så mange lovforslag samtidig; det er en meget stor mundfuld på én gang. Men det er nødvendigt at forsøge at klare det, for man må se samtlige 20 lovforslag i sammenhæng med hinanden. Hvis man betragter hvert af dem isoleret, kan man have mange bekymringer over for det enkelte forslags virkninger, men det er som sagt afgørende, at vi ser på alle 20 forslag under ét. Især må man se de 19 af lovforslagene over for det ene; det, jeg tænker på, er, at lovforslaget om de nye regler for tilskud til kommunerne må ses i sam-

menhæng med de 19 andre lovforslag, hvorved der foreslås bortfald eller reduktion af de nuværende satser for statens dækning af kommunernes udgifter.

Baggrunden for hele dette store lovkompleks er jo de omfattende kommunesammenlægninger, både sammenlægninger af primærkommuner og af andre. Vi ved, at medens vi for få år siden havde omkring 1.350 kommuner i Danmark, vil vi snart kun have omkring 275; medens vi havde 24 amtskommuner, vil tallet blive væsentligt reduceret, vel slutte med 13, og der sker den afgørende ændring i den kommunale struktur, at vi snart lader købstæderne komme med i amtskommunerne.

Allerede i kraft af disse sammenlægninger sker der jo en vis udligning af de økonomiske forskelligheder mellem de forskellige dele af landet; det gælder i og for sig såvel med hensyn til indkomstdannelsen i den enkelte kommune som med hensyn til kommunernes udgiftsbudget. På begge områder betyder dette, at vi skaber større enheder i den enkelte kommune, og at købstæderne kommer med i amterne, en udligning, som nok er en stor forbedring, men denne udligning alene er ikke tilstrækkelig. Vi kan ikke udligne indkomst- og udgiftsforskellene tilstrækkeligt blot gennem sammenlægningerne, og derfor er det nødvendigt med indgribende lovændringer, og da nu engang den 1. april 1970 er en meget central dato med hensyn til sammenlægningerne, må det være naturligt, at denne dato af regeringen er valgt som startdatoen for den ændrede byrdefordeling.

Inden jeg går over til at fremsætte nogle bemærkninger til de enkelte lovforslag i den store buket, vil jeg gerne komme med nogle generelle synspunkter på mit partis vegne om sigtet med denne lovgivning.

I mit parti har vi i en årrække — det ved man — haft megen lyst til og arbejdet energisk med at komme frem til en ændret byrde- og opgavefordeling. Vi har længe varmt ønsket, at et nyt grundsyn kunne komme til at præge lovreglerne for forholdet mellem staten på den ene side og kommunerne på den anden.

Vi har — og det er jo folketinget, der bærer ansvaret derfor — igennem en lang, lang årrække opbygget et næsten fantastisk refusionssystem i Danmark. Refusionssyste-

[Poul Schlüter.]

met er svulmet vældigt op; det er skabt i forskellige tidsfaser, og principperne er efterhånden blevet noget tilfældige. Virkningerne af disse lovræglers har efterhånden ændret karakter både med hensyn til antallet af refusions- og tilskudsordninger, og med hensyn til det samlede refusionsniveau tror jeg at de fleste i folketinget i dag vil erkende, at vi har passeret bristepunktet. Hvis vi ser det i forhold til statens budget, er det jo ikke småting, når man må konstatere, at omkring 40 pct. af det samlede statslige drifts- og anlægsbudget drejer sig om refusioner, automatiske refusioner, af kommunernes udgifter. Ser vi det specielt i forhold til kommunernes budgetter, er det karakteristisk, at det i dag er godt halvdelen af kommunernes samlede udgifter, som bliver refunderet af statskassen. Med disse procenter og med disse tal mener jeg vi må konstatere, at bristepunktet for de statslige refusionsordninger er passeret.

Det er for store områder at have den adskillelse, vi nu kender, imellem besluttende myndighed på den ene side og betalende myndighed på den anden; man kommer ikke uden om, at der er en risiko for, at de samlede offentlige udgifter bliver større end nødvendigt, når systemet er dette, at den betalende myndighed ikke er identisk med den bevilgende. Man kommer heller ikke uden om, at der er en risiko for, at vi får en anden sammensætning af de samlede offentlige budgetter, altså kommunernes set i sammenhæng med statens, når man har disse regler.

Man kan ikke se væk fra, at vi måske ville have en anden sammensætning af de offentlige udgifter, hvis man reducerede refusionsordningernes betydning. Refusionerne betyder jo en meget stor automatisk udgiftsbinding for statskassen, og det betyder igen, at staten, at folketinget, har en for ringe frihed, når det drejer sig om at lægge statens budget. Når 40 pct. af statsbudgettet går til at dække refusionsordningerne, kan man meget vel tænke sig, at konklusionen somme tider bliver den, at vi må lade betydningsfulde offentlige opgaver ligge, som vi i og for sig gerne så løst af staten, men som øjeblikket ikke tillader, fordi den plads, der er til rådighed for fri bevægelse inden for den statslige budgetlægning, er for ringe.

Dertil kommer, at der er en fare — og det

er måske ikke mindst vejområdet; det gælder — for en for dårlig planlægning og for, at man placerer sine midler med for ringe et udbytte. Jeg synes også, det tjener til karakteristik af det nuværende system, at refusionsordningerne alene er knyttet til kommunernes udgifter, derimod ikke til kommunernes indkomstniveau. Hvis vi skal bedømme de danske kommuners forhold og forskellen imellem deres stilling, er det karakteristisk, at vi møder forskellen ikke blot omkring de naturlige udgiftsbehov i kommunerne, men vi møder sandelig også forskellen, når det drejer sig om kommunernes indkomstniveau. Jeg tror, jeg tør slå fast, at det nuværende refusionssystem ofte har været en fordel for den velstillede kommune. Hvorfor nu det? Jo, fordi den velstillede kommune ofte bedre end den svage kommune er i stand til at afholde de procenter af en omkostning, som er billetten til, at staten siden refunderer langt, langt den største del af den pågældende udgift. Det må man også tage med ind i sine betragtninger, når man rejser spørgsmålet, om vi skal over til et nyt udligningssystem.

Efter min opfattelse må det altså være muligt, og det har vist stået de fleste klart nu i en årrække, at nå frem til bedre udligningsprincipper end dem, vi har i dag.

Den kritik, jeg her har rejst over for virkningerne af det nuværende refusionssystem, synes vi i min gruppe bliver imødekommet af de 20 lovforslag, som i dag er til behandling. Alle problemer omkring kommunernes forhold og omkring forholdet mellem kommunerne på den ene side og staten på den anden er jo ikke løst gennem disse 20 forslag. Vi kan ikke, og vi bør derfor heller ikke forsøge at løse alle faser af kommunalreformen med det samme. Det ville være uklogt.

Man kan måske sige, at de lovforslag, vi i dag har til første behandling, i særlig grad beskæftiger sig med visse sider af byrdefordelingen, men flere kapitler skal jo skrives i den store bog om kommunalreformen i årene, der kommer, og det er vel således, at de store problemer omkring opgavefordelingen mellem stat og kommuner vil være arbejdsopgaver for folketinget i en lang årrække fremover. Meget taler vel for, at der skal anvendes op imod en halv snes år, før den samlede reform med alle virkninger

[Poul Schlüter.]

kan være ført ud i livet, og jeg tror, det er klogt af folketinget at tiltræde denne linje, at vi skriver ét kapitel ad gangen, således at virkningerne af for mange love ikke bliver ganske uoverskuelige for kommunerne.

Der er efter min gruppes opfattelse ingen tvivl om, hvad sigtet bør være med de nye love. Tre hovedmålsætninger vil vi gerne stille op. For det første at vi får en bedre udligningsordning, en mere egnet udligning mellem de velstående og de mindre velstående kommuner. For det andet at vi får en bedre sammenhæng, som jeg før var inde på det, imellem beslutningsmyndigheden på den ene side og det økonomiske ansvar på den anden, at det så vidt muligt bliver de organer, der beslutter, som også må bære ansvaret, at bevilling og betaling hænger sammen. Endelig for det tredje må tidspunktet være egnet for at søge at komme væk fra en række af de alt for komplicerede, alt for snørklede refusionsordninger, som i tidens løb er blevet skabt. Vi har vel i alt omkring 100 refusions- og tilskudsordninger. Det er en jungle, som trænger til en kraftig bulldozer. Der kan skabes betydelig administrativ forenkling, og så vidt vi kan se, bliver disse tre hovedmålsætninger imødekommet af de 20 lovforslag.

Med hensyn til de nye generelle tilskud vil jeg gerne sige, at den samlede virkning af reformen er jo den, at visse udgifter falder væk og andre udgifter for statskassen kommer til i stedet. Regeringen har med sine 20 lovforslag valgt den linje, at reformen i denne fase skulle være neutral i forhold til statsbudgettet. Det mener vi i det konservative folkepartis gruppe er en rigtig kurs. Det ville ikke være rigtigt at starte med at stille yderligere krav til statskassen. Det må være forstandigt, at reformen er neutral, betyder balance over for statsbudgettet.

Hr. Ove Hansen fremhævede for et øjeblik siden, at denne lovgivning betød øgede byrder for kommunerne. Jeg mener ikke, at denne betragtning generelt er rigtig. For det er jo netop karakteristisk, at det, de nye love betyder, er en ændret fordeling af de midler, staten anvender til tilskud i forhold til kommunernes budgetter. Virkningen bliver ikke den samme for alle kommuner, men i forhold til statskassen

er der balance. Der er ikke tale om, at disse 20 lovforslag betyder, at staten fritages for opgaver, som i stedet væltes over på kommunerne.

Med hensyn til hovedsigtet vil jeg i øvrigt gerne sige, at det må være naturligt, at vi nu benytter lejligheden til, at staten overtager de udgifter, som hidtil har været båret gennem den mellemkommunale refusion. Det er jo en meget, meget stor post i det samlede budget for reformen, ikke mindre end 1.125 mill. kr. Jeg synes, det er rigtigt, at disse udgifter nu bliver overtaget af statskassen. Når jeg mener, det er rigtigt, har det sin begrundelse i, at her er jo stort set tale om udgifter, på hvis afholdelse kommunerne ikke har nogen reel indflydelse, og det må være et rigtigt princip i reformen at bygge på, at staten overtager sådanne udgifter, som staten bindende og fuldt ud fastsætter reglerne for.

I øvrigt er linjen altså, at man nedsætter refusionssatserne, og at visse refusioner helt bortfalder. Man kan naturligvis diskutere, om de satser, regeringen har valgt i sine 19 lovforslag, er de rigtige. Det er jo ikke satser, man sådan kan finde frem til på en måde, der giver sikkerhed for, at det er matematisk retfærdigt eller rigtigt. Der må udøves et vist skøn. Det må der sådan set også, når man skal se på, hvordan virkningerne bliver af de generelle tilskud. Også her må man til sidst skønne og finde frem til noget, man med sig selv føler er rimeligt.

Jeg vil gerne om disse generelle tilskud sige, at i min gruppe finder vi det naturligt, at der nu oprettes de såkaldte skattegrundlagstilskud, som går til amterne, og vi mener også, at den beregningsmetode, indenrigsministerens lovforslag bygger på, er fornuftig. Det, man siger, er jo, at når beskattningsgrundlaget pr. indbygger i et amt er lavere end landsgennemsnittet for alle amterne, så må statskassen træde til og udligne forskellen. Jeg tror, det er rigtigt at bygge på dette princip, og jeg tror, det er klogt at holde fast ved, at amternes udgiftsdispositioner ikke skal komme til at påvirke størrelsen af skattegrundlagstilskuddet.

Med hensyn til arealtilskuddet, der skal gå til primærkommunerne, kan man naturligvis diskutere principperne bag ordningen

[Poul Schlüter.]

i forholdet areal/indbygger og den samlede beløbsstørrelse, men jeg vil nu gerne sige, at jeg tror, hr. Ove Hansen har uret, når han tænker sig, at disse arealtilskud kan komme til at betyde, at man i enkelte kommuner sådanligesom vender sig imod, at der skulle opføres nye beboelsejendomme, hvad enten det nu var etagejendomme eller parcelhuse. Jeg tror ikke, nogen kommune i sin holdning over for nyt byggeri vil lade sig påvirke af, at nybyggeriet måske kunne betyde, at arealtilskuddet faldt bort. Så meget kommer arealtilskuddet nu heller ikke til at betyde for primærkommunerne.

Må jeg sige særlig om de tilskud, indenrigsministeren bemyndiges til at yde de vanskeligt stillede kommuner, at det nok er rigtigt, som foreslået, at udvide den beløbsramme, som for øjeblikket er til ministerens rådighed, at sætte beløbet op fra 50 mill. kr. til 109 mill. kr., som lovforslaget foreslår. Det er nok rigtigt, hvis vi vil sikre os tilstrækkelig bevægelsesfrihed over for de virkninger, som lovforslagene og kommunesammenlægningerne kan komme til at betyde for visse kommuner, som vi må erkende har en særlig vanskelig stilling. Man kan naturligvis diskutere, om der burde institueres helt klare bindende, faste lovregler på nuværende tidspunkt for bevillingen af disse tilskud. Jeg har hæftet mig ved, at indenrigsministeren er nået til den opfattelse, at det nok vil virke upraktisk allerede nu, men det er vel et af de problemer, vi kan drøfte nærmere i det folketingsudvalg, som skal beskæftige sig med lovforslagene.

Jeg vil så gerne vende mig til ændringerne i de enkelte refusionsordninger. Det er jo især 4 hovedområder, som koster de store beløb, staten udreder til kommunerne. Mere end 90 pct. af statens refusionstilskud falder på kun 4 områder: de sociale pensioner, sygehusene, vejene og lærerlønstilskuddene.

Om de sociale lovforslag vil jeg gerne sige, at det må være naturligt, at staten nu fuldt ud bærer omkostningerne ved

folkepensionen, som lovgivningen jo sætter bindende regler for; og at man ellers har valgt som den typiske refusionsrats tallet 75 pct., forekommer mig også forstandigt. Man kan naturligvis altid diskutere de enkelte refusionsratser, men i min gruppe har vi sympati for den linje i socialministerens forslag, at man siger, at hvor kommunerne har en betydelig indflydelse på en udgiftsdisposition, må det også være rigtigt, at kommunen bærer en forholdsvis større andel af udgiften end på de områder, hvor lovgivningen bindende foreskriver kommunerne de regler, som skal følges.

Der er af indenrigsministeren fremsat to lovforslag om sygehusvæsenet, nemlig forslag til lov om sygehusvæsenet og forslag til lov om ophævelse af lov om statsstøtte til behandling og pleje af tuberkuløse m. m. En væsentlig del af reglerne i disse lovforslag er jo allerede motiveret og nødvendiggjort af kommunesammenlægningerne. Det, der nu sker, er, at sygehusvæsenet kommer under én samlet ledelse. Amterne overtager ansvaret for sygehusvæsenet, og der må en række regler til for at klare denne nye situation.

Det afgørende er naturligvis, at driftstilskuddet fra statens side reduceres fra de nuværende 65 pct. til kun 35 pct. Det er klart, at det er en reduktion, hvis betydning vi må analysere grundigt i folketingsudvalget. Men linjen synes jeg er rigtig, for man kommer ikke uden om, at det nok vil kunne bidrage til en mere rationel og moderne drift af vort sygehusvæsen, at det store tilskud på 65 pct. bliver beskåret væsentligt. Jeg tror heller ikke, man kommer uden om, at vi let får en irrationel drift, når vi har det nuværende forhold mellem driftsbudget og anlægsbudget. Der kan med så stor en støtte til driftsbudgettet og ingen til anlægsbudgettet være en tendens til at ville vælge en løsning af et sygehusproblem, hvor der bygges på for høje driftsudgifter i forhold til, hvad der muligt kunne spares ved at ofre mere i anlægsomkostninger. Derfor tror jeg, at vi får sundere forhold og får

[Poul Schlüter.]

etableret en tilskyndelse til effektiv drift ved at reducere den nuværende for høje tilskudsprocent.

Der er nogle bestemmelser i lovforslaget, som jeg især kan ønske mig at vi ser grundigt på under udvalgsarbejdet; jeg tænker ikke mindst på §§ 4, 5 og 6 i lovforslaget om sygehusvæsenet. Der gives ved disse bestemmelser meget vidtgående beføjelser til indenrigsministeren og til sundhedsstyrelsen. Indenrigsministeren skal efter lovforslaget godkende, og det vil altså sige, at han også kan forkaste, amternes sygehusplaner og kan godkende eller forkaste forslag om sygehusenes driftsforhold. Det er sikkert det naturlige udgangspunkt at have sådanne bestemmelser i det lovforslag, som nu er til behandling i folketinget, men på den anden side vil jeg gerne være med til i udvalget at se på, om måske disse bestemmelser går videre end absolut nødvendigt. I min gruppe har vi den opfattelse, at kan man undgå at give bemyndigelse af den karakter til en central myndighed, så skal man søge at undgå det. Vi vil gerne se nærmere på, om det er rigtigt at give så store beføjelser til den centrale myndighed, som lovforslaget foreslår.

Jeg har også et par bemærkninger at gøre specielt om lovforslaget, der angår vejtilskuddene. Det er jo et budgetområde, hvor statens udgifter er steget kolossalt i de senere år. Medens vejrefusionerne var på omkring 150 mill. kr. i 1960, er de nu kommet op på omkring 600 mill. kr. Man kan diskutere, om der er grebet rigtigt i skønnet, som konkluderer i en gennemgående beskæring af vejrefusionerne med $\frac{1}{3}$. Jeg er tilbøjelig til at mene, at det nok er passende. Det er et vigtigt område i den offentlige forvaltning at skabe overensstemmelse mellem den forvaltningsmæssige myndighed og det økonomiske ansvar. Disse to ting må på vejområdet knyttes meget tættere sammen, end tilfældet har været i de senere år. Det tror jeg vil føre til bedre planlægning. Men jeg kan da godt se, at hvis man bedømmer dette lovforslag helt isoleret, som hr. Ove Hansen var tilbøjelig til at gøre det, kan lovforslagets gennemførelse måske nok skabe problemer især for enkelte amter. Men det er jo også netop alene denne isolerede betragtning af lovforslaget, som skaber det skæve

indtryk. Det er ikke mindst trafikministerens forslag om reduktionen af vejrefusionerne, som skal ses i sammenhæng med de nye regler om generelle skattegrundlagstilskud. I mange tilfælde vil det være sådan, at den reduktion, som sker i et amts indtægter ved nedsættelsen af vejrefusionerne, opvejes delvis, helt eller mere end fuldt ud af skattegrundlagstilskuddet, som jo også går i amtets kasse.

Når hr. Ove Hansen så kraftigt fremhæver, at der er tale om et lovforslag, som alt for pludselig griber ind i amternes og de øvrige kommuners dispositioner, fordi, som hr. Ove Hansen fremhæver, budgetterne jo allerede er lagt for det kommende år, så mener jeg da også, at denne kritik er for vidtgående. Jeg vil da gerne indrømme, at det ville ikke være godt, hvis regeringen var hurtigere i vendingen i disse afgørende sager, end at kommunerne kunne følge med. Men hvordan ligger det? Det ligger jo sådan, at i det kommende driftsår vil kommunerne få vejrefusion i forhold til de vejarbejder, de har udført i det år, vi nu befinder os i. I regnskabsåret 1969-70 får kommunerne refusion af arbejder, som er udført i 1968-69. Det vil jo sige, at kommunerne i og for sig til næste år får de refusionsbeløb i kassen, som de hidtil har kunnet påregne.

Men man må også se det i den belysning, at lovforslaget ikke kan være anderledes, hvis den samlede omlægning skal virke allerede fra den 1. april 1970, og det vil jeg gerne sige, at det skal den. Det må være det rigtige starttidspunkt, fordi det er starttidspunktet for kommune- og amtssammenlægningerne. Og hr. Ove Hansen kan jo ikke se væk fra, at virkningen af de reducerede vejrefusioner er den, at statskassen derigennem spares for en udgift, der er anslået til omkring 255 mill. kr. Det er jo netop disse 255 mill. kr. som indgår i det beløb, staten fra 1. april 1970 til gengæld vil anvende til de generelle tilskud. Så hvis hr. Ove Hansen vil fastholde de nuværende vejrefusionsregler et år til, så har hr. Ove Hansen et lille regnestykke, som han får vanskeligt ved at gøre op, medmindre han samtidig vil foreslå en reduktion i de generelle tilskud til kommunerne, regeringen har fremlagt lovforslag om. Sådan er jo sammenhængen.

Det vil altså ikke være muligt at fastholde de nuværende vejrefusioner og samtidig

[Poul Schlüter.]

give de generelle tilskud, regeringen har fremsat forslag om, uden at foretage et gevaldigt dyk i statskassen. Det er dette dyk i statskassen, som efter min gruppes opfattelse ikke bør foretages på nuværende tidspunkt. Hvis de nuværende tilskudsordninger over for vejarbejder var gældende et år til, ja, jeg ved ikke, om det ville friste kommunerne til at igangsætte større vejarbejder i det kommende år end ellers — det skal jeg ikke bedømme — men jeg har lagt vægt på at give den forklaring om sammenhængen i reformen, som jeg netop har forsøgt, fordi hr. Ove Hansen efterlyste et argument, som for alvor talte for, at reduktionen i vejtilskuddene skulle have virkning allerede nu.

Jeg har ikke mange bemærkninger at gøre om arbejdsministerens 3 lovforslag. De angår jo arbejdsanvisningen og arbejdsløshedsforsikringen og uddannelsen af ikke-faglærte og unge. Blot dette ene, at det må være naturligt på dette område at lade staten overtage samtlige udgifter, således at kommunerne altså slipper for at bære en del af udgifterne, som de hidtil har gjort det.

Må jeg sige til sidst, at der forestår naturligvis nu et betydeligt, et meget krævende udvalgsarbejde. Hr. Ove Hansen stillede en række spørgsmål og gjorde opmærksom på, at på en del områder var det efter hans opfattelse naturligt og nødvendigt at få lovforslagenes virkninger nærmere belyst. Dette ønske skal hr. Ove Hansen ikke stå alene med. Også i vor folketingsgruppe er der et ønske om, at vi under udvalgsarbejdet får en yderligere belysning af lovforslagenes virkninger for de forskellige kommunetyper.

Til gengæld vil jeg godt sige, at jeg synes, nogle af hr. Ove Hansens spørgsmål var lidt forhastede. Vi kan jo ikke på dette tidspunkt tage stilling til hele linjen i den kommende store opgaveomlægning, hvor startsignalet altså endnu ikke er givet, og hvor det vel først bliver givet, når vi er fremme i 1971. Hele spørgsmålet om forholdet mellem den progressive beskatning og den proportionale beskatning, som jo er uhyre interessant og bliver betydningsfuldt i 1970'erne, synes jeg i og for sig ikke er helt relevant i dag. Men altså på en lang række områder må vi have et omfattende talmateriale frem under udvalgsbehandlingen.

Lad mig slutte med at sige, at når hr. Ove

Hansen opfordrer regeringen til at udsætte lovforslagenes ikrafttræden et år, kan jeg til gengæld ikke være enig med ham. I min folketingsgruppe er opfattelsen den, at det er vigtigt, at ikrafttrædelsestidspunktet bliver den 1. april 1970, og jeg vil derfor gerne opfordre hr. Ove Hansen og socialdemokratiet til på ny at overveje, om vi mon ikke skal samle os om dette, at den 1. april 1970 bliver den skelsættende dato ikke blot omkring kommunesammenlægningerne, men også omkring den ændring af byrdefordelingen, regeringens 20 lovforslag går ind for.

A. Chr. Andersen: Den kommunalreform, vi er ved at gennemføre, er meget gennemgribende. Den vil på en eller anden måde berøre enhver borger i dette land. Af den grund har der også været megen debat om reformen, og debatten har snart stået på i mange år.

Kommunalreformkommissionen, der skulle forberede lovgivningen om en ændret kommunestruktur, blev nedsat i 1958. Den afgav betænkning i 1966. Denne betænkning indeholdt forslaget om, at der etableres nye amtskommuner også omfattende købstæderne, og at primærkommunerne skulle sammenlægges til større og mere bæredygtige enheder med en ensartet status. Der pegedes endvidere på, at reformen ville nødvendiggøre en omlægning af opgave- og byrdefordelingen mellem staten og kommunerne, og man henstillede, at der stiledes mod et system med en mere rationel kompetencefordeling mellem de enkelte myndigheder tilrettelagt med en sådan smidighed, at muligheden for et lokalt initiativ fremmedes.

Vi er i øjeblikket langt fremme med lovgivningen og den praktiske gennemførelse af den ændrede kommunestruktur. Meget omfattende sammenlægninger af såvel kommuner som amter vil finde sted fra 1. april 1970, men opgave- og byrdefordelingen er der ikke gjort meget ved hidtil. Den tidligere regering kom ikke med noget oplæg derom, og det er derfor en glæde, at den nuværende regering nu er kommet med noget, så at vi kan tage fat på dette meget vigtige spørgsmål.

Der er fra kommunal side meget ofte blevet efterlyst forslag herom, og ude i landet har der ofte været megen modstand

[A. Chr. Andersen.]

mod at gå ind i konkrete sammenlægningsdrøftelser, fordi man ikke var klar over, hvilke opgaver de nye kommuner fik tildelt, og hvorledes byrdefordelingen skulle være. Det er derfor med tilfredshed, at vi nu har fået et oplæg, at man fra regeringens side nu har givet udtryk for, til hvilke tidspunkter og i hvilken rækkefølge man kan vente lovgivningen om den fremtidige opgave- og byrdefordeling.

Et af formålene med kommunalreformen er at skabe mere selvstyre for kommunerne. Det må erkendes, at der takket være udviklingen i vort refusionssystem ikke findes meget kommunalt selvstyre i dag. Vel sker der en stor økonomisk udligning mellem de egne, der har et højt indkomstniveau, og de egne, der har lave indkomster, men refusionsprocenterne til de forskellige opgaver er ofte så store, at staten har den afgørende indflydelse på opgavernes løsning. Dette er der vel ikke noget at sige til, når staten også ofte må betale hovedparten af udgiften.

Det nævnes således i bemærkningerne til lovforslaget om generelle tilskud til kommunerne, at statens tilskud til kommunerne i de senere år har udgjort 40 pct. af statens samlede udgifter, og at over halvdelen af kommunernes udgifter finansieres af staten. Det er således meget almindeligt, at refusionen f. eks. til folkepensionerne i en kommune overstiger det, der opkræves i kommuneskatter i den pågældende kommune.

Der peges ligeledes i bemærkningerne på, at det særligt er refusionerne til sociale pensioner, til veje, til sygehuse og til lærerlønninger, der kræver de store beløb, 90 pct. af hele udgiften.

Vort nuværende refusionssystem er af forskellige grunde utilfredsstillende. Til kritikken af vort nuværende system hører, at man ved for høje refusionsprocenter kan forflygtige kommunernes ansvar, og det kunne der måske nok nævnes eksempler på. Når man har været inde på tanken om, at den fremtidige refusionsordning skulle bygges op efter et system, hvor ingen refusionsprocenter var over 50, tror jeg, det ville være godt. Der er vel noget om, at så snart en refusionsprocent er over 50 for udgifter, man har indflydelse på, kan det knibe lidt med den nøgterne bedømmelse.

Der kan også nævnes eksempler på, at

det nuværende system egentlig ikke har tilvejebragt ret megen udligning af standarden i de offentlige ydelser, da refusionerne er afpasset efter de udgifter, der præsteres, og ikke efter indkomstniveauet. Ved at refusionen for de fleste områders vedkommende netop er direkte tilknyttet de faktisk afholdte udgifter, favoriserer man i virkeligheden de velstillede kommuner, som jo har lettere ved at afholde den egenkommunale udgift end de fattige kommuner. Altså en helt modsat virkning af den tilsigtede. Jeg kan f. eks. nævne lærerlønninger osv., som en velstillet kommune får en lige så stor procent refunderet af som en fattig kommune. Det er klart, at den sidste del ikke spiller stor rolle for en velstillet kommune.

Fra centraladministrationens side har man også den indvending mod den nuværende ordning, at der for store refusionsområders vedkommende er givet kommunerne mulighed for at stikke et dræn i statskassen. Det vil altså sige, at man her ved den kommunale udskrivning kan pådrage staten udgifter, som staten ikke forud kan budgettere og beregne, idet udgifterne jo er afhængige af, hvilke beløb kommunerne vil ofre på det bestemte område. Det gælder netop f. eks. vejrefusioner, og det gælder til en vis grad lærerlønrefusioner og adskillige andre.

Den nuværende situation er den, at der er megen forskel på den kommunale beskatning i kommunerne. Beskatningen af samme indkomst kan være indtil 3 gange så høj i de fattige kommuner som i de velstillede. De fattige kommuner findes mest i Vest- og Nordjylland og de mest velstillede i nærheden af hovedstaden. Hertil kommer, at udgiften pr. indbygger er langt mindre i de svagt stillede kommuner. Hvis den var den samme, ville forholdet komme helt op på 1:5. Kommunesammenlægningerne vil skabe nogen udligning. Denne udligning vil dog langt fra være tilstrækkelig.

Kommunalreformen skulle give mulighed for at ændre såvel opgavefordelingen som byrdefordelingen mellem staten og kommunerne, idet såvel amter som primærkommuner bliver større og dermed mere bæredygtige.

Regeringens oplæg går foreløbig ud på, at der ikke skal ændres væsentligt ved opgavefordelingen det første par år. Det må også erkendes, at det ikke er realistisk at

[A. Chr. Andersen.]

foretage en større overflytning af opgaver fra staten til kommunerne i dette tidsrum, da der vil blive andre problemer, der skal klares. Man skal da finde sine egne ben nu efter al den sammenlægning. De nye administrationer skal bygges op, og samtidig får man kildeskatteadministrationen at gennemføre, og det vil ganske givet give arbejde nok det første par år at få de ting i orden.

Det er heller ikke regeringens agt at ændre byrdeforholdet mellem staten og kommunerne det første par år. Derfor er det netop rigtigt, som hr. Poul Schlüter for lidt siden sagde til hr. Ove Hansen, at det forandrer jo slet ikke forholdet staten og kommunerne imellem. At der er nogle kommuner, der ved den omlægning, der her er foreslået, måske kommer af med noget mere — det vil de selvfølgelig gøre, hvis der er andre, der skal slippe billigere, når man skal bevare det samme forhold — skyldes i hvert tilfælde ikke en overførsel af udgifter, som staten i øvrigt plejer at afholde.

Det lovkompleks, vi her skal tage stilling til, indeholder således ikke ændringer i opgavefordelingen, men derimod noget, som for mig synes meget vigtigt: en begyndende ændring af principperne for byrdefordelingen.

Regeringen peger på, at målsætningen med såvel den foreløbige som den mere langsigtede reform af byrdefordelingen er at få en bedre udligning mellem de velstående og de økonomisk svage områder af landet. Endvidere at skabe mere harmoni mellem kompetence og ansvar ved, at refusionerne bortset fra de sociale aldrig må overstige 50 pct. Det er ligeledes målet, at udligningen skulle bewirke, at det principielt skulle være lige dyrt for en kommunes skatteborgere at løse de samme opgaver overalt i landet.

For at kunne opnå dette foreslår man, at der som nyt princip indføres, at der af staten ydes et skatteudjævningstilskud til amtskommunerne og ydes et tilskud til primærkommunerne efter areal, samt at der som hidtil ydes et særligt tilskud til de vanskeligt stillede kommuner, men med dobbelt så stort et beløb som hidtil. Et tilskudssystem efter principper, der gør tilskuddene uafhængige af kommunernes dispositioner. Ved denne ændrede byrdefordeling opnår man dels en bedre udligning mellem de forskellige

egne af landet, dels en bedre udligning mellem kommunerne.

Det må også hilses med tilfredshed, at man ophæver den mellemkommunale refusionsordning, og at staten overtager denne udligning mellem kommunerne. Denne refusionsordning hviler på et grundlag, der er utilfredshed med i faktisk alle kommuner, af hvad art de end er. Grundlaget er også uoverskueligt. Tilsvaret til den mellemkommunale refusion bliver fordelt med $\frac{1}{3}$ i forhold til indbyggertal, $\frac{1}{3}$ i forhold til indkomst og den sidste tredjedel i forhold til grundværdier og $\frac{3}{4}$ af forskelsværdierne. Det er så uoverskueligt et grundlag, at det nok er vanskeligt helt at gøre sig klart, hvordan den virker. Det er også vanskeligt at se det rimelige i, at f. eks. sociale udgifter, som de fleste udgifter jo er, der udlignes over mellemkommunal refusion, skal udlignes på et sådant grundlag.

For at kunne overtage den mellemkommunale refusion og gennemføre de førnævnte nye principper i byrdefordelingen foreslås forskellige refusioner nedsat: tilskuddet til sygehusudgifterne fra 65 til 35 pct., vejrefusionerne med $\frac{1}{3}$, lærerlønningstilskuddet fra 85 til 60 pct. Endvidere afskaffes en række mindre refusionsordninger.

Skattegrundlagstilskuddet til amterne, der skal sikre, at skatteyderne i amter, hvor beskatningsgrundlaget er under landsgennemsnittet, ikke kommer til at betale over dette gennemsnit, bewirker ifølge de foretagne beregninger en noget mindre stigning i skattetrykket for de indkomstmæssigt svagere amter i Nord-, Vest- og Midtjylland samt Bornholm end for de øvrige amter. Selv om man får sygehusstilskuddet sat ned, vil her altså ske nogen udligning, men for samtlige amter vil udgiften dog blive større. Men primærkommunerne vil i kraft af arealtilskuddet gennemsnitlig få et lavere skattetryk. Nu er det altså beregningsmæssigt, man kan konstatere dette, idet amterne som bekendt nu udskriver ca. halvdelen af deres behov hos sognekommunerne, og den nedsættelse, som primærkommunerne får ved, at de får et større direkte tilskud, vil altså modsvares af, at de i et vist omfang får større tilsvaret til amtskommunerne.

Arealtilskuddet til primærkommunerne beregnes efter en skala begyndende med

[A. Chr. Andersen.]

10 kr. pr. indbygger, hvis arealet pr. indbygger er 1,5 ha, stigende med 10 kr. for hver 0,1 ha derudover indtil 150 kr. pr. indbygger for 2,9 ha og derover. Arealtilskuddet følger detailpristallet med udgangspunkt 100 og skal allerede nu tillægges 31 pct. Dette tilskud vil særlig komme visse kommuner i de førnævnte amter til gode. Begge tilskuds samlede virkning på skattetrykket, både for kommuner og amter, giver nogen udligning, idet en beregning byggende på de nye amter ifølge amtsinddelingslovforslaget viser, at forskellen fra det lavest beskattede amt til det højest beskattede falder fra 5,4 til 4,9. Fra næstlavest beskattede amt til det højest beskattede er faldet fra 3,8 til 2,9 pct., altså en væsentlig udligning. Det lavest beskattede amt er Københavns amt, og oversigten viser, at skattetrykket i dette amt sammen med hovedstadskommunerne i øvrigt ligger fra 6,3 til 2,7 pct. under landsgennemsnittet. Det vil sige, at den tredjedel af befolkningen, der bor i dette område, slipper billigere i kommunalbeskatning end det øvrige land. Vel ved jeg, at man på grund af indkomsternes højde betaler betydelig større statsskatter, hvilket er med til at udligne skattetrykket, men i direkte kommunale skatter slipper man altså noget billigere end det øvrige land.

De foreslåede omlægninger får på det foreliggende grundlag ikke så forfærdelig stor indflydelse på den kommunale beskatning i hovedstadsområdet. Det drejer sig her om Københavns amt og hovedstadskommunerne. Her stiger skattetrykket kun med fra ca. 0,3 til 0,4 pct. Der mangler altså en hel del i en udligning her. Der er dog meget stor forskel på beskatningen i de enkelte kommuner inden for dette område, det skal føjes til, og der kunne nok være grund til, at man her fik en udligning sat i gang. Den mest effektive udligning ville jo være, at man også på det kommunale område, ligesom man gør det på så mange andre områder, simpelt hen tog noget fra de rige og gav til de fattige, og det ville det nok være rigtigt at gøre, både når det drejede sig om et snævert område og om landet som helhed.

Nu skal det siges, at det særlige tilskud til de mest vanskeligt stillede kommuner,

som ydes med et beløb, der bliver over dobbelt så stort som hidtil, jo vil give en ikke ringe udligning og altså vil modvirke noget af den skævhed, som måske kommer til udtryk i det opstillede skema i et bilag til lovforslaget om generelle tilskud til kommunerne.

I øvrigt kunne jeg godt tænke mig, at kriteriet for uddelingen til de vanskeligt stillede kommuner blev drøftet noget mere i udvalget. Jeg ser af bemærkningerne, at man for så vidt ønsker, at det ikke lovfæstes, hvorledes man skal foretage denne uddeling eller fordeling, og det kan måske være rigtigt. Men det vil dog måske nok være rigtigt at tale om, hvordan det bør være, og hvordan man agter at gøre det.

På længere sigt kan der ske yderligere udligning ved nedsættelse eller helt ophævelse af en række refusionsordninger, og man kunne bruge en del af disse af staten svarede penge til yderligere arealtilskud til kommunerne efter samme eller en ændret skala samt til et yderligere skattegrundlagstilskud til amterne. En væsentlig udligning mellem amterne ville man kunne få, hvis man f. eks. i stedet for landsgennemsnittet brugte landsgennemsnittet plus 30 pct. Så ville disse udgifter til amterne blive omtrent jævnt fordelt over hele landet, og der vil såmænd ikke ske så forfærdelig meget ved at gøre det, idet der kun vil være tale om, at man måske kom op på en refusionsprocent på 30 eller noget i den retning, og det er jo ikke sikkert, det behøvede at få nogen som helst indflydelse på dispositionerne i de enkelte amter.

Nu vel, det lader vi ligge nu. Jeg er klar over, at nu skal man først prøve dette her i praksis i et par år. Man foreslår jo her, at disse nye ordninger skal gælde i perioden fra 1. april 1970 til 1. april 1972, og jeg erkender, at det er rigtigt, sådan at prøve i praksis, hvordan denne udligning virker. Så kan man jo altid ved revisionen af loven senere se på, hvilke ændringer man skal overveje.

Nedsættelsen af vejrefusionerne med 1/3 har jo ikke vakt udelt tilfredshed i kommunale kredse, da det, som det allerede er sagt, og som det også er blevet bekendt, fordi refusionerne først udbetales i statens finansår 1970-71, allerede får virkning for de budgetter, man er i færd med at lægge

[A. Chr. Andersen.]

i øjeblikket for næste år. Nu er det et spørgsmål, der måske mere er af regnskabsmæssig karakter end rent øjeblikkelig likviditetsmæssig karakter, idet disse refusioner jo først ville være blevet udbetalt, når vi kom ind i statens finansår efter 1. april 1970, men rent regnskabsmæssigt kan det altså se ud til, at kommunerne, hvis de ikke på anden måde dækker sig ind, vil komme til at stå noget dårligere ved regnskabsafslutningen pr. 1. april 1970. Men da er der jo for mange kommuners og også amters vedkommende dette at sige, at man vil få dette skatteudligningstilskud — det gælder for de 10 af de 14 amter — og for primærkommunernes vedkommende vil man også mange steder få arealtilskud. For primærkommunerne gælder yderligere, at man ved at slippe for et vist tilsvær i visse andre love sparer en hel del af udgiften. F. eks. skal man ikke svare til arbejdsløsheds-kasser m. v. Der sparer man en hel del, som i visse kommuner måske nok stort set opvejer de manglende vejtilskud.

Med hensyn til vejtilskuddet vil jeg gerne spørge trafikministeren, om han ikke vil tage under overvejelse at ændre det primærkommunale vejtilskud, således at den tredjedel, som staten ønsker at spare også på dette tilskud, opnås ved, at man ikke som foreslået reducerer alle tilskudsprocenter med en tredjedel af disse, men reducerer procenterne med en fast procentsats med den virkning, at i hvert fald de kommuner, som har haft den højeste tilskudsprocent, og det er sædvanligvis de svagt stillede kommuner, bevarer en noget større procentdel. Hvis man reducerede alle tilskudsprocenter med en fast procentsats, ville det — så vidt jeg har erfaret — blive med ca. 13. Nu sker der jo det, at f. eks. en refusionsprocent på 60 sætter man ned til 40, og en på 30 sætter man kun ned til 20; den på 60 falder altså med 20, og den anden falder med 10. Hvis alle procenter, som der jo er mange af i vejtilskudsloven, idet det står i forhold til vejlængde, i forhold til indbyggertallet, bliver nedsat med en fast procentsats, vil det altså lette de kommuner, som i øvrigt har vanskeligt ved at klare sig.

Om de andre ændringer af refusionerne har jeg enkelte bemærkninger. Ud over

refusionsændringerne sker der også visse andre ændringer i loven, som jeg har enkelte kommentarer til.

Lovkomplekset omfatter jo ikke mindre end 20 lovforslag, hvoraf dog nogle kun indeholder små ændringer. Jeg skal fremsætte nogle bemærkninger til lovforslagene i den rækkefølge, de står på dagsordenen.

Indenrigsministeren fremsætter 4 lovforslag. Lovforslaget om generelle tilskud til kommunerne har jeg omtalt. Det kan vi tiltræde i princippet.

Lovforslaget om ændringer af 11 forskellige lovbestemmelser om statstilskud og refusioner til kommunerne er det næste. Lovbestemmelserne vedrører alle sundhedsvæsenet. Statstilskuddet foreslås således afskaffet med hensyn til udgifter vedrørende epidemiloven, tuberkuloseloven, difterivaccination, epidemiforanstaltninger, lægeundersøgelser, behandling af kønssygdomme, poliovaccination, distriktsjordemoderlønninger og svangerskabsundersøgelser. Udgifter vedrørende karantæneloven foreslås ændret til refusionen efter sygehusloven. Det er i og for sig alt sammen mindre refusionsordninger, som det af administrative grunde kan være rimeligt at ophæve.

Statstilskuddet til hjemmesygeplejen vil stort set blive fordoblet efter den måde, man nu vil beregne det på. Lovforslaget derom indeholder ligeledes en række ændringer forårsaget af den nye kommunale styrelseslov, ligesom godkendelsesbeføjelser vedrørende hjemmesygeplejen i de tidligere købstæder overgår fra indenrigsministeren til amtsrådene. Vi kan tiltræde forslaget.

De foreslåede ændringer i sygehusloven omfatter ud over nedsættelsen af refusionsprocenten fra 65 til 35 adskillige andre ændringer. Der foreslås således ændrede bestemmelser vedrørende sygehusplanlægning og om indlæggelse på fremmede sygehuse; der fastsættes bestemmelser om, at hjemstedsamtskommunen skal betale for ophold på fremmede sygehuse, hvis der her kan fås en specialbehandling, der ikke kan gives i hjemstedsamtskommunen. Endvidere tilpligtes hjemstedsamtskommunen at betale for akut opståede behov for ophold på fremmede sygehuse f. eks. ved færdselsuheld, ligesom indlæggelse på fremmede sygehuse på grund af pladsmangel i hjemstedsamtskommunen også skal refunderes.

[A. Chr. Andersen.]

Jeg kunne ønske, at man havde foreslået — jeg nævnte det ved første behandling af inddelingsloven — indført fri indlæggelsesret over amtsgrænserne. Jeg vil henstille, at man overvejer det og i hvert fald sikrer, at befolkningen i kommuner, der nu ved amtsgrænseændringer skifter amt, får lov til at benytte det sygehus, de hidtil har benyttet, hvis de ønsker det. I øvrigt ville det nok være rimeligt at stille efter, at man kunne få lov til at benytte et sygehus i et fremmed amt, hvis dette sygehus lå nærmere end det nærmeste sygehus i det amt, man bor i.

Lovforslaget indebærer også, at de eksisterende sygehusbestyrelser ved de enkelte sygehuse ophæves, og at alle sygehuse inden for et amt undergives én myndighed, sygehusudvalget, som det kommer til at hedde, der nedsættes af amtsrådet. Det er hensigten hermed ligesom mere at betragte et amtsygehusvæsen som en helhed; det har man vel også gjort tidligere inden for amterne, idet der som regel i de forskellige amter var et fællesudvalg for sygehusene, men her foreslår man som sagt de specielle sygehusbestyrelser ophævet.

Tilskudsgrundlaget, $\frac{1}{3}$ efter indbyggertal, $\frac{1}{3}$ efter sygedage og $\frac{1}{3}$ efter udgifter, foreslås ikke ændret. Det forekommer mig ellers noget indviklet. Det er muligt, det er rigtigt stadig væk at benytte den samme fordeling — det er selvfølgelig erfaringerne, der gør, at man bruger denne måde at fordele tilskuddet på — men jeg ville i og for sig godt have, at vi drøftede det i udvalget lige så vel som alle de andre spørgsmål i forbindelse med sygehusloven.

Lovforslaget om ophævelse af tuberkulosestøtteleven kan tiltrædes. Udviklingen har jo glædeligvis været den, at sygdommen er aftagende, og det er en naturlig ting, at tuberkuloseinstitutioner og tuberkulosestationer nu bliver omfattet af sygehusloven.

Ændringen af vurderingsloven fremsat af finansministeren kan vi også tiltræde. Forslaget går ud på, at staten unnlader at afkræve kommunerne halvdelen af vurderingsudgifterne. Det er en af de ordninger, som får virkning allerede fra næste finansår og altså er med til at afbøde virkningerne af nedsættelsen af vejrefusionerne.

Forslaget fra trafikministeren om ned-

sættelse af vejtilskuddene har jeg omtalt. Jeg ønsker gerne principperne for nedsættelsen af tilskuddet til primærkommunerne overvejet i udvalget.

De tre lovforslag fra arbejdsministeren om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v., af lov om erhvervmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere og af lov om beskæftigelse og uddannelse af unge indebærer, at kommunerne slipper for at betale de 15 pct. af statens andel i udgifterne ved disse love. Denne fritagelse får også virkning allerede fra næste finansår, så at kommunerne derved får en lempelse til imødegåelse af nedsættelsen af vejrefusionerne, der som omtalt allerede får virkning fra næste år. Da det, i hvert fald når det drejer sig om tilskud til arbejdsløshedsforsikring, ikke er ubetydelige beløb, det drejer sig om, vel ofte beløb, der svarer i hvert fald til henvend halvdelen af det, vejtilskuddet nedsættes med for de enkelte kommuner, er det ikke uden betydning for kommunernes budgetter, at man allerede nu får denne lempelse.

Ændringerne i de 9 lovforslag fra socialministeren skyldes jo væsentligt, at staten overtager den mellemkommunale refusion; det bevirker, at staten for de store områders vedkommende overtager hele udgiften.

Ændringerne i lov om offentlig forsorg omfatter ud over ændringerne i refusionerne også visse ændringer væsentligt foranlediget af ændringer i styrelsesloven. Der fastsættes ligeledes, at honorarer til socialudvalgsformænd ydes efter regler fastsat af socialministeren. Hidtil har det været sådan, at de på landet skulle godkendes af amterne i hvert enkelt tilfælde og for købstædernes vedkommende af indenrigsministeren. Tilsynet vil fortsat blive varetaget af amtmanden. Kommunernes andel i udgifterne ved loven bliver 25 pct. mod tidligere i almindelighed 20-30 pct., alt efter arten.

I lovforslagene om ændring af lovene om folkepension, invalidepension og enkepension fastsættes, at staten refunderer udgifter til pensionerne med 100 pct. Man har godt nok ligesom haft den fornemmelse, at man ude i kommunerne fik disse pensioner refunderet med 100 pct., men de 18 pct. var mellemkommunal refusion, som man i virkeligheden selv betalte. Det vil altså sige, at hvis det var en kommune, hvor det var et

[A. Chr. Andersen.]

normalt antal personer, der fik pension, betalte man i virkeligheden 18 pct. af udgiften. Hvis man havde færre, betalte man mindre, og hvis man havde flere, betalte man mere end de 18 pct. af den virkelige udgift. Personlige tillæg refunderes med 75 pct., og kommunernes egen udgift til personlige tillæg bliver således 25 pct., hvor man ganske vist tidligere fik fuld refusion, der til dels var mellemkommunal.

I lovforslaget om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister bestemmes bl. a., at amtsrådet skal udpege tilsynsråd for at føre regelmæssigt tilsyn med alderdomshjem og plejehjem. I øvrigt fastsættes refusionsprocenten, 75, som en fast procent nu, medens der tidligere ydedes refusioner efter takster fastsat af socialministeren, refusioner, som i øvrigt kunne være forskellige fra det ene hjem til det andet. Lovforslaget indebærer i hvert fald en klar forenkling.

Ifølge forslaget til ændring af lov om den offentlige sygeforsikring bliver kommunernes andel til fribefordring nu 50 pct. mod før 33¹/₃ pct., og i lov om revalidering foreslås refusionsprocenterne reduceret fra 80 til 75 pct., altså ganske uvæsentlige ændringer.

I lov om børne- og ungdomsforsorg sker der ikke for kommunerne nogen ændring ud over, at staten overtager den mellemkommunale refusion; kommunernes andel er fortsat 30 pct.

I lov om husmoderafløsning og hjemmehjælp hæves kommunens andel fra 20 til 50 pct.

De to lovforslag, der er fremsat af undervisningsministeren, omhandler ændringer af lov om skolelæger og om offentlig skolebespisning. Forslagene, der går ud på, at statens tilskud til såvel skolelægeordningen som til skolebespisningen bortfalder, kan tiltrædes. For det første er det relativt små udgifter, og også af administrative grunde vil det nok være rigtigt at ophæve det.

På mit partis vegne kan jeg tiltræde prin-

cipperne i dette sæt af 20 lovforslag, der hænger sammen og skal vurderes samlet. Jeg tror, man på denne måde kan begynde at skabe grundlaget for en bedre udligning af byrderne, en udligning, således at kommunerne kan løse de samme opgaver overalt i landet, uden at der bliver for stor forskel på udgiften derved.

Da visse af lovforslagene får virkning på de kommunale budgetter for næste finansår og man jo allerede er i gang med denne budgetlægning, venter man såvel i amter som kommuner på, at lovene skal blive vedtaget, og jeg kan tilsige mit partis villige støtte til en hurtig behandling i udvalg.

Niels Helveg Petersen: Det er vel på en måde næsten hovmodigt at være ordfører for denne stak lovforslag, som er så omfattende, at vel næppe noget enkelt medlem i salen kan rose sig af at have detailkundskab på alle områder. Den eneste trøst foreløbig er da også, at der jo her er tale om en førstebehandling, hvor man udbeder sig partiernes mere principielle bemærkninger.

Indenrigsministerens fremsættelsestale var, synes jeg, velgørende kontant i, jeg var lige ved at sige indenrigsministerens sædvanlige stil, uden svinkeærinder og uden stor lyrik. Det kunne måske forlede nogen til at tro, at det her drejede sig om en bunke lovforslag af temmelig ligegyldig teknisk karakter, et indtryk, som måske hos nogle kunne blive befæstet ved en første gennemlæsning. Men jo mere man kommer om bag disse lovforslag, jo mere klart bliver det også, at forslagene har ganske overordentlig vidtrækkende betydning. Under ét tror jeg man kan sige, at disse lovforslag vil påvirke i tusindvis af afgørelser og overvejelser, beslutninger i kommunale råd og udvalg, at de vil påvirke kommunernes og statens udgiftspolitik og alle overvejelser vedrørende offentlige investeringer, og at de vil påvirke indholdet i det kommunale selvstyre. Og uden at foregribe bemærkninger til de enkelte forhold vil jeg også gøre den indledende bemærkning, at det er

[Niels Helveg Petersen.]

mit indtryk, at der her er tale om et lovgivningsarbejde af stor kvalitet.

Ofte hører man rundt omkring i den offentlige diskussion om kommunalreformen en kritik af, at man ikke fra lovgivningsmagtens side havde sørget for at tilrettelægge byrdefordelingsspørgsmålene og opgavefordelingsspørgsmålene, inden man tog fat på selve den kommunale struktur. Jeg tror, at om ikke andet, så vil i hvert fald karakteren af disse lovforslag overbevise om, at det ville have været temmelig umuligt at gribe problemerne an på nogen anden måde. Jeg tror ikke, at byrdefordelingsreglerne som foreslået kunne have været ændret, medmindre kommunegrænserne i forvejen havde været taget under behandling, og jeg tror ikke heller — det er klart, det fremgår også af bemærkningerne — at en ændret opgavefordeling kan gennemføres på én gang; den må i praksis komme til at strække sig over adskillig tid, og den ligesom forudsætter ændringer både med hensyn til den kommunale struktur og med hensyn til byrdefordelingen.

Byrdefordelingen er jo i Danmark bygget op omkring refusionssystemet, mest refusioner fra stat til kommuner, men også den anden vej, og refusionerne har, som det tidligere er blevet nævnt flere gange, et betydeligt omfang. 40 pct. af statens samlede drifts- og anlægsudgifter skyldes refusionsudgifter til kommunerne, og 50 pct. godt og vel af kommunernes udgifter stammer fra statslige refusioner. Vi kan sige, at refusionerne i den nuværende udformning er blevet ryggraden i det offentliges udgiftssystem. Dette er vokset op igennem årtier, hvor den ene refusionsordning efter den anden har set dagens lys — de fleste vel-motiverede, men forskellige i indhold, i virkning og teknik og aldrig før set under lup samlet. Der er et enkelt tal, der siger meget om refusionssystemet, nemlig at de 90 pct. beløbsmæssigt skyldes de 4 store områder: sygehusene, pensionerne, vejene og lærerlønningerne. De øvrige over hundrede refusionsordninger tegner sig således kun for beløbsmæssigt ca. 10 pct., og enkelte af refusionsordningerne er så små, at de er lige ved at forekomme overhovedet ikke at være umagen værd. Må jeg nævne, at udgifterne til desinfektion, som det kaldes,

det sidste opgørelsesår var på 17.000 kr. At refundere 17.000 kr. fra stat til kommuner er ikke umagen værd.

Hovedtanken i de lovforslag, som regeringen nu har fremsat, er at nedsætte refusionsprocenterne for tre af de store områder ganske væsentligt og afskaffe refusion af folkepension fuldstændigt samtidig med afskaffelsen af den mellemkommunale refusion, således at staten helt overtager udgifterne i forbindelse med folkepension med undtagelse af særlige personlige tillæg. Endelig skal en række smårefusioner helt bortfalde og vedkommende områder for fremtiden helt finansieres af kommuner og amter. Endvidere sker der en omlægning og en rationalisering af satserne for de ordninger, der fremtidig skal bestå, og endelig bibeholder man på en lang række områder høje refusionssatser, specielt inden for det sociale område.

Der er altså ikke tale om, at man over en bank afskaffer refusionssystemet, men man underkaster det en grundig undersøgelse, reviderer og reformerer hele systemet. Manglerne og ulemperne ved det nuværende system skinner nok ganske stærkt i øjnene, men inden jeg skal vende mig til de kritiske bemærkninger og betragtninger, man kan gøre gældende over for refusionsordningerne, vil jeg dog gerne nævne nogle af de positive sider af disse refusionsordninger.

For det første har de i tidens løb bevirket en betydelig udligning. Uden refusionsordninger af denne art havde vel overhovedet ikke de kendte former for fordeling af byrder og opgaver mellem stat og kommuner været mulige.

For det andet må man fremhæve, at refusionsordninger har været en fornuftig udvej for lovgivningsmagten i mange tilfælde, en metode, hvorved staten kunne opmuntre til kommunale initiativer på områder, hvor man veg tilbage fra at pålægge kommunerne pligt til at løse ganske bestemte opgaver. Det har oftest været en fornuftig udvej, specielt hvor det drejede sig om nye opgaver, hvor man altså fra lovgivningsmagtens side kunne sikre betydelige initiativer fra kommunernes side uden at pålægge en egentlig tvang. Det har i mangfoldige tilfælde givet en mere naturlig udvikling af nye offentlige opgaver, når

[Niels Helveg Petersen.]

man på den måde har kunnet komme igenem uden tvang i kraft af refusionsordningernes „gulerodsvirkning“, som man måske kunne kalde det.

Jeg vil også, når vi nu er ved en omtale af de positive sider af refusionssystemerne, pege på, at der vil blive tilbage adskillige områder, ikke mindst inden for den sociale sektor, hvor det må forudses, at refusioner med høje procenter stadig vil være uundværlige, hvor „gulerodsvirkningen“ stadig kan være nødvendig, hvor opfordring til kommunale initiativer stadig væk kan være nødvendig. At dette fortsat vil være tilfældet, fremgår af socialministerens bemærkninger til lovforslag nr. 180 om ændring af lov om offentlig forsorg.

Men det er unægtelig, som refusionssystemet har udviklet sig, ulemperne ved systemet, der skinner stærkest frem. Netop dette, at refusionsordninger opmuntrer til kommunalt initiativ, er samtidig noget af det, der bevirker, at refusionsordningerne kan kritiseres. Man kan sige, at man i tidens løb ikke har sørget for at tage guleroden væk, når målet var nået, men er fortsat med refusionsordninger, som fortsat har inspireret til at tage opgaver op, selv efter at det tidspunkt måske var kommet, hvor det ikke mere var så nødvendigt. Derfor kan det ikke overses, at refusionssystemet som helhed har haft en uheldig indflydelse på statens og kommunernes økonomiske planlægning, budgettering og prioritering.

Hvad angår statens dispositioner, har situationen for finansministeren hvert år været den, at han, når han skulle tilrettelægge statens budgetter, i angst og bæven har måttet sidde og vente på, hvilke regninger der nu blev sendt ham fra kommuner for dispositioner, som han ikke har haft nogen indflydelse på, regninger udskrevet på finansministerens vegne. De lovbundne udgifter for staten er kommet til at udgøre en stadig større del af det samlede statsbudget. Finansminister, lovgivningsmagt og regering har i og for sig ikke haft indflydelse herpå, men har blot skullet betale regningerne. Det har ført til en unødvendig usikkerhed i den offentlige budgetlægning. Det har f. eks. også som følge af forskelligartede opgørelsesmetoder ført til, at der ofte har

kunnet hengå lang tid, før man kunne få en endelig afgørelse af refusionstilsvaret. Men alvorligere er, at det også har ført til en tendens til, at prioriteringen af de offentlige udgifter ikke er blevet til efter en tilstrækkelig bevidst proces, men i allerhøjeste grad har været afhængig af inertien i refusionssystemet. Refusionerne har på denne måde kunnet medvirke til at hindre en bevidst prioritering af offentlige udgifter; når først en ordning var etableret, måtte staten betale regningerne, uanset om der måske i mellemtiden var andre opgaver, man bedre kunne have tænkt sig at tage op.

For kommunernes vedkommende har refusionsordningerne ført til de samme budgetmæssige usikkerhedsfaktorer, som også kendes for statens vedkommende; der kan for flere af de store refusionsområder hengå lang tid inden den endelige afgørelse. Også for kommunernes vedkommende er den alvorlige indvending mod det nuværende system vel først og fremmest, at systemet ikke indeholder et tilstrækkeligt incitament til økonomisk handlemåde, til at økonomisere med midlerne. To eksempler herpå er i den offentlige diskussion ofte trukket frem: for det første lærerlønningerne, hvor den meget høje refusion ikke har indeholdt nogen tilskyndelse for kommunerne til at holde igen, og for det andet sygehusvæsenet, hvor man vel ikke kan sige at den høje refusionsprocent har ført til en ansparing for kommunerne til at nedbringe driftsudgifterne.

Jeg vil videre nævne som en ulempe ved refusionsordningerne — en ulempe, som jeg tror mange med praktiske kommunale erfaringer kan tale med om — at de administrativt er besværlige og tidrøvende at have med at gøre.

Til kritikken af systemet, som det fungerer i øjeblikket, hører også, at det ikke medfører en tilstrækkelig kraftig udligning. Udligningens virkning er mindre, end man egentlig skulle tro, og det har sammenhæng med, at selv om refusionssatserne er høje, vil det dog stadig væk være lettere for velhavende kommuner at klare egenudgiften end for mindre velhavende kommuner.

Disse uheldige sider ved refusionssystemet har for så vidt været kendt i længere tid og har også med mellemrum været diskuteret; lærerlønrefusionen har til tider

[Niels Hølvæg Petersen.]

været diskuteret endda ret kraftigt. Men man må nok erkende, at først på nuværende tidspunkt, da den kommunale struktur er ved at falde på plads, har det været muligt for alvor at sætte ind med reformer på området. Efter det radikale venstres opfattelse er tidspunktet nu kommet til at tage hele refusionssystemet under behandling, revidere det, hvor det er u hensigtsmæssigt, men også bevare det, hvor det stadig må skønnes at være af værdi for at tilskynde til løsning af bestemte opgaver.

Målsætningerne for et system til afløsning af det nuværende angives af regeringen at være især tre. Den første er at nå en højere grad af udligning. Jeg er enig i den betragtning. Forskellene i den kommunale beskatning er uacceptabelt store, og der er her på mange måder tale om en ond cirkel: fattige kommuner betaler høje skatter og har ikke noget at betale høje skatter med.

Den anden er at skabe en bedre forbindelse eller harmoni mellem det økonomiske ansvar og økonomiske beslutninger, at indbygge i det offentlige refusionssystem, i byrdefordelingssystemet, en tendens til at rationalisere og prioritere bedre end hidtil. Det kan man nå ved at give kommunen en større egeninteresse i midlernes hensigtsmæssige anvendelse.

Den tredje målsætning er at give en række administrative fordele, som ikke skal over ses i hele sammenhængen.

Jeg kan godkende målsætningen for denne reform af byrdefordelingen. Må jeg føje til, at det for mig er en selvstændig målsætning ved siden af de øvrige, at der ikke i kraft af byrdefordelingsreformerne sker en ændring i den samlede progression i beskatningen.

Den første etape i byrdefordelingsreformen, som vi her får præsenteret, svarer ganske til de målsætninger, der er opstillet: den fører til bedre udligning, giver bedre forbindelse mellem økonomisk ansvar og beslutning, fører til administrative fordele og medfører ingen ændringer i progressionen i den samlede beskatning.

Udligningen sætter særlig ind med tre midler. Det første er et tilskud til amterne, der bygger på skattegrundlagstilskud, og hvor hovedprincippet er, at alle amter skal

sikres et skattegrundlag svarende til gennemsnittet uden for København og Frederiksberg. Dette tilskud er i alt på årsbasis opgjort til at skulle andrage 163 mill. kr.

Det næste er tilskud til primærkommunerne med areal pr. indbygger som kriterium, således at jo større areal pr. indbygger, des større tilskud. Udgiften hertil er anslået til 117 mill. kr. Både om tilskuddet til amterne og til primærkommunerne gælder det, at der er tale om tilskud, der er generelle og objektive — generelle derved, at tilskuddene ikke er øremærket til anvendelse på ganske bestemte områder, således som refusionsordningerne er det, objektive derved, at amt eller kommune ikke ved egne økonomiske dispositioner kan påvirke tilskudenes størrelse.

Det tredje middel er den direkte støtte til vanskeligt stillede kommuner. I øjeblikket anvendes 50 mill. kr. årlig til dette, og det er tanken, at der skal anvendes yderligere 59 mill. kr. til sådanne særlige tilskud til vanskeligt stillede kommuner. Reglerne herom er ikke lovfæstede, og det siges i bemærkningerne herom, at det nok vil være vanskeligt i overgangsperioden at lovfæste dem, men at man senere vil vende tilbage med regler på dette område.

Virkningen af de tilskudsordninger, der her er nævnt, oplyses i bilag 2 til lovforslag nr. 162. Foretager vi en sammenligning af kolonnerne 10 og 12 med 11 og 13, træder ordningernes udlignende virkning frem. For primærkommunernes vedkommende viser det sig, at det samlede skattetryk som følge af ordningerne falder med 0,5 pct. Der er tale om lettelser i alle amter med undtagelse af Københavns, Frederiksborg og Roskilde, og der er i Randers-Viborg, Ringkøbing-Thisted, Ribe og Sønderjylland tale om særlig store lettelser, lettelser på mere end 1 pct. af det samlede skattetryk. Ser vi på det amtskommunale skattegrundlagstilskud, fører ordningerne til, at skattetrykket i alle amter minus hovedstadsområdet og Århus falder og med særlig kraftige virkninger i Ringkøbing og Viborg amter. Sammenlagt bevirker udligningsordningen en nedsættelse i det samlede skattetryk på Bornholm, i Ringkøbing-Thisted, Viborg-Randers, Sønderjylland og Ålborg-Hjørring amter, altså netop de egne, hvor man ved, at de økono-

[Niels Hølvæg Petersen.]

miske forhold er de ringeste. Samtidig sker der forhøjelser i de mest velstående egne, de bymæssigt bedst udviklede områder.

Oven i de virkninger, som her er nævnt, og som klart fremgår af tabellerne i bilag 2 til forslag nr. 162 — det er ganske vist skønnede og beregnede virkninger, men de må dog antages at have en betydelig grad af pålidelighed — kommer så tilskuddet til de vanskeligt stillede kommuner. Det medfører på landsbasis en lettelse i skattetrykket for kommunerne på 0,4 pct., men kan i kraft af, at tilskuddet kan sætte ind, hvor behovet er størst, få ganske betydelig indvirkning på skattetrykket i de dårligst stillede kommuner.

Der er derimod ikke ved denne reform tale om, at der flyttes beskatning fra kommuner til stat eller omvendt. Der er, som det er blevet udtrykt, neutralitet i ordningen. Der er ikke tale om, at man i kraft af denne første etape flytter beskatning fra den progressive statsskatteskala til den proportionale kommuneskatteskala, og det har derfor ingen virkning på progressionen som sådan. Derimod er der tale om, at de egne, som er velstående, fordi indbyggerne har højere indkomster, kommer til at betale mere til fattigere egne.

Jeg tror nok, at der kan være behov for at se nærmere på forskydningerne for kommunerne. I bilagsmaterialet har det ikke kunnet opgøres specielt, hvorledes hele ordningen kommer til at fungere for enkeltkommunerne, men det vil være naturligt at undersøge, hvorledes virkningerne bliver for disse, ligesom jeg også godt kunne ønske, at der under udvalgsarbejdet blev lejlighed til at undersøge, hvorledes virkningerne bliver i forholdet mellem specielt de københavnske kommuner, hvor der, så vidt jeg kan se, måske kan opstå særlige problemer. Jeg tror ikke, at man ved en gennemgang af virkningerne for enkeltkommuner skal vente større overraskelser. Det er tværtimod min foreløbige vurdering, at der ikke ved en sådan undersøgelse vil vise sig særlige overraskelser, og at de kriterier, man har fundet, altså sådan set har rimelige virkninger.

Om ejendomsskatterne skal jeg ikke gøre anden bemærkning, end at det samlede skattetryk er opgjort inklusive ejendomsskatter. Det viser med andre ord, at der ikke

er nogen teknisk nødvendighed for at fastsætte særlige grænser for den kommunale ejendomsbeskatning, i hvert fald ikke i forbindelse med byrdefordelingen. Endelig gælder det om de kommunale ejendomsskatter, at det må antages, at den nye kommunestruktur vil medføre en betydelig tilnærmelse, en mindre spredning i de kommunale grundskyldprocenter.

Jeg skal herefter sige nogle bemærkninger om enkelte områder i lovforslagene. Om afskaffelsen af den mellemkommunale refusionsordning og den dertil knyttede statslige overtagelse af folkepensionsudgifterne skal jeg ikke gøre anden bemærkning, end at dette forekommer at være rigtigt. Kommunerne er uden indflydelse på folkepensionsreglerne. Pensionen skal udbetales, hvis visse bestemte betingelser er opfyldt, og det er derfor et område, der udpræget egner sig til fuldstændig overtagelse af staten. Jeg skal dog gøre den bemærkning om den mellemkommunale refusionsordning, at det formentlig er den enkeltordning i systemet, der har medført den kraftigste udligning imellem forskellige kommuner, og det bør med i vurderingen af hele omlægningens virkninger på længere sigt, at den første opgave for de nye tilskudsordninger med andre ord har måttet være at genetablere den balance, som var blevet forrykket ved, at man afløste den stærkeste udligningsfaktor i hele systemet.

Om lærerlønsproblemet, som endnu ikke er formelt forelagt, skal jeg ikke gøre nogen bemærkninger. Men om vejrefusionerne vil jeg specielt sige, at de i deres nuværende form nok kan siges at have farlige virkninger, og at der som følge af vejrefusionerne meget vel kan tænkes at være sket en forvridning i prioriteringen af forskellige typer af veje. Jeg har den fornemmelse, at en nedsættelse af refusionsprocenterne kan føre til en forbedret planlægning af det offentliges samlede investeringer i vej anlæg.

Jeg mener også, at det vil være nødvendigt at tage nedsættelsen af vejrefusionsprocenten allerede fra 1. april 1969 som foreslået. Det er nødvendigt af flere grunde, bl. a. for at undgå en særlig stærk aktivitet i 1969-70, hvis det var det sidste år, man kørte med de høje satser.

Dernæst må jeg sige, at jeg ikke ganske forstår det meget voldsomme angreb, hr.

[Niels Helveg Petersen.]

Ove Hansen rettede specielt imod dette punkt. Jeg kan ikke dele hr. Ove Hansens betænkeligheder ved at gennemføre forslaget, som det foreligger, og jeg tror heller ikke, at hr. Ove Hansens betænkeligheder kan holde for en nærmere analyse. Derfor må jeg beklage, at hr. Ove Hansen ligesom låste sig så fast. Jeg håber, at fastlåsningsen ikke er stærkere, end at argumenter under udvalgsarbejdet, når vi får set sagen rigtig efter, vil kunne overbevise ham om, at der er fornuft og rimelighed i, at man allerede nu ændrer på dette punkt. Der sker nemlig ikke det, som det også udmærket er fremført af hr. Poul Schlüter, at kommunerne straks kommer ud for en nedsættelse i refusionsudbetalingerne. Pr. 1. april 1969 vil kommunerne få udbetalt refusioner efter gammel takst. De vil videre pr. 1. april 1970, som også nævnt af hr. Poul Schlüter, få andel i skatteudjævningstilskuddene, og det vil selvfølgelig få forskellige virkninger for amterne, amterne vil have forskellig glæde af det, men det vil efter min mening bringe rimelighed i billedet for kommunernes vedkommende. Endelig er det som også fremhævet af tidligere talere således, at der jo er andre områder i hele komplekset, hvor kommunerne i hvert fald får noget sukker godt. Det gælder både ved vurderingen af fast ejendom og med hensyn til ændringen af arbejdsløshedsforsikringsloven. Jeg mener ikke, at kommunerne vil lide overløst ved den ændring, der gennemføres; jeg synes, den er nødvendig og rimelig.

Om sygehusrefusionsprocentens nedsættelse fra 65 til 35 er at sige, at jeg tror, det er et rigtigt sted at nedsætte refusionsprocenten. Jeg har været inde på det tidligere under mine generelle bemærkninger og vil gerne gentage her, at det jo ikke er så fristende at investere penge i rationaliseringer og derved opnå lavere driftsudgifter, når refusionerne derved også bliver lavere. Den højere egenudgift for kommunerne skulle kunne give dem et stærkere incitament til rationel anvendelse af midlerne.

Om sygehusproblemerne er der i øvrigt en lang række andre bestemmelser i lovforslag nr. 164, som ikke direkte har sammenhæng med byrdefordelingsreformen, og hvoraf flere allerede har rejst nogen kritik. Bl. a. har det rejst kritik, at man nu pålægger

kommunerne at tilvejebringe en samlet plan, der løbende skal revideres. Der har været peget på, at der heri ligesom var en modsætning til de bestræbelser, man gør sig hen i retning af decentralisering, idet man ved det her foreslåede tillagde indenrigsministeriet og formentlig sundhedsstyrelsen en større kompetence. Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger om disse problemer, som egner sig til udvalgsarbejdet, men dog denne, at efter min mening har kritikken skudt over målet. Jeg mener, der kan være stærkt behov for specielt i overgangsperioden at sikre, at indenrigsministeriet har vide muligheder for at følge planlægningen inden for sygehusområdet op på landsbasis. Der bliver problemer, som skal undersøges i udvalget, vedrørende sammensætningen af de særlige amtslige udvalg, og der bliver, så vidt jeg kan se, også problemer for de universitetsbyer, hvor hospitalerne anvendes til universitetsformål. Men disse ting vil der blive al mulighed for at vende tilbage til i folketingsudvalget.

Om de sociale områder er der at sige, at her bevares som hovedregel en høj refusionsprocent; samtidig sker der dog en rationalisering af refusionsprocenterne på forskellige områder, således at hovedreglen bliver, at staten refunderer 75 pct. og kommunerne kun skal bære de 25 pct. Heri ligger et fortsat stærkt incitament til kommunal foretagsomhed. Det bliver dog nødvendigt for visse områder, hvor der er tale om et mindre stærkt incitament, at undersøge, om virkningerne kunne blive uheldige. Men ved vurderingen af dette er det samtidig nødvendigt at tage i betragtning, at vi nu får de nye storkommuner med bedre udbyggede sociale administrationer; det gør de bekymringer, som tit har gjort sig gældende her i salen, for at den fattige landkommune vil spare nogle fedtskillinger på det sociale område, mindre end før. Ligeledes bør man tage i betragtning, at der er under udarbejdelse i socialreformkommissionen en skitse til et ændret socialt trykkesystem, som forhåbentlig også vil virke i retning af ensartede ydelser og ensartet service over hele landet.

Jeg kunne i og for sig til afslutning have lyst til at gøre nogle lidt skarpe bemærkninger til hr. Ove Hansen, som under overskriften „generelle betragtninger“ pillede det

[Niels Helveg Peterson.]

ene område efter det andet i lovforslagene frem til isoleret betragtning. Derved kan det jo ikke lade sig gøre at få et rimeligt billede af denne reforms samlede virkninger, og det lykkedes da heller ikke for hr. Ove Hansen ved den fremgangsmåde at skabe sig et rimeligt billede. Jeg vil i almindelighed henvide hr. Ove Hansen til nøje at studere de tabeller for virkningerne i forskellige områder af landet, som er optrykt som bilag til lovforslag nr. 162, og som viser, at nogle af de uheldige virkninger, som hr. Ove Hansen mente kunne ligge i forslaget, ikke, så vidt det kan vurderes efter materialet, vil indtræffe.

Jeg synes, der var noget inkonsekvent i, at hr. Ove Hansen samtidig beklagede de store ekstraudgifter, som nu specielt blev påført Københavns amt som led i hele udligningsordningen. Jeg kan i hvert fald ikke ganske se sammenhængen imellem frygten for sociale skævheder i forslaget og den samtidig udtalte frygt for, at det nok var mere, end Københavns amt kunne bære. Balancen i forslaget holder — den hårfine balance, kaldte hr. Ove Hansen det. Balancen er jo blevet så hårfin, fordi man ligesom, så vidt jeg forstår, har fyldt op med tilskuddet til de enkelte primærkommuner. Det er altså for så vidt ikke udtryk for en overordentlig raffineret regnekunst, når balancen kan holdes; det ligger i selve systemets natur, at det må blive sådan.

Hr. Ove Hansen havde betænkeligheder ved vejrefusionernes, sygehusrefusionernes og lærerlønsrefusionernes ændring, og dermed var der for så vidt ikke så forfærdelig megen sympati tilbage for de bærende tanker. Jeg hørte dog ikke særlige betænkeligheder, for så vidt angår indretningen af de generelle tilskud.

Men hr. Ove Hansen rejste også nogle spørgsmål, som for så vidt ligger i naturlig forlængelse af denne lovgivning, men som anledningen vel ikke er til at gå meget dybt i. De skal dog have nogle bemærkninger med.

Hvis jeg hørte rigtigt, rejste hr. Ove Hansen spørgsmålet om indførelse af progressive skatteskalaer på det kommunale område. Jeg mener, det er en tanke, som meget vel kan fortjene overvejelse, ikke

i forbindelse med denne første reform, men vi ved, at vi kommer til at gennemføre en opgavefordeling i løbet af 1970'erne, og folkettingen vil jo gang på gang få præsenteret problemer om byrdefordeling, samtidig med at vi ændrer ved opgavefordelingen. Så jeg vil da ikke afvise, at der i dette kan ligge noget, man kan komme til at diskutere. Men jeg vil ikke mene, at hele denne problemstilling har særlig relevans til den første etape, vi nu diskuterer. Jeg vil alligevel håbe, at det vil være muligt at komme på talefod med socialdemokratiet, som jo gerne efter god dansk tradition skulle kunne bringes til at medvirke til lovforslag af den betydning, det her drejer sig om.

Jeg kan heller ikke ganske forstå hr. Ove Hansens ønske om, at ordningen ikke trådte i kraft 1. april 1970. 1. april 1970 er startskuddet for kommunalreformen, og jeg kan ikke se, at man kan udskyde denne dato uden at bringe alvorlige forstyrrelser ind i det kommunalreformarbejde, som allerede er gjort. Jeg mindes, at socialdemokratiske ordførere eller talsmænd ved et par tidligere lejligheder specielt har efterlyst forslag om byrdefordelingen. Derfor virker det lidt underligt, synes jeg, når disse forslag så kommer, at skulle høre, at nu haster det bestemt ikke.

Den sidste bemærkning, jeg skal gøre, er, at vi vil komme til at møde byrdefordelingsspørgsmålene gang på gang i løbet af de kommende år i forbindelse med en ændret opgavefordeling. Jeg har det indtryk, og på mit partis vegne kan jeg give udtryk derfor, at regeringen har haft en heldig hånd med den første vanskelige etape henimod et offentligt udgifts- og refusionssystem, som bedre vil kunne løse de mange nye opgaver, der skal løses i de kommende år, end det hidtidige system har kunnet, og jeg vil gerne give tilsagn om en velvillig behandling af lovforslagene.

Krog Hansen: Det er blevet sagt og med rette, at den ændring af den kommunale inddeling, der er ved at finde sted, vil betyde en revolution for den kommunale struktur. Men efter at jeg har læst i lovforslag og bemærkninger til det, vi skal behandle her i dag, og som vil danne optakten til en

[Krog Hansen.]

ændring af byrdefordelingen mellem stat og kommune, er jeg alvorligt bange for, at denne revolution vil mislykkes.

I den periode, der er gået, fra kommunalreformkommissionen blev nedsat og indtil i dag, har talrige kritikere af denne kommunalreform jo rejst krav om, at man måtte kende den fremtidige opgave- og byrdefordeling stat, amter og kommuner imellem, inden man var i stand til at foretage denne inddeling.

Jeg har været en af dem, der har givet udtryk for, at man lige så vel kunne foretage inddelingen først, og når der var tegnet et klart billede af det kommende befolkningsunderlag i de enkelte områder, kunne man derefter finde frem til den mest velegnede form for deling af opgaver og byrder — altså den fremgangsmåde, regeringen har valgt. Men jeg tror, at disse kritikere vil få vind i sejlene, når kendskabet til disse lovforslag breder sig i de kommunale kredse. Bevares, der er da i enkelte af forslagene gode tanker, men som helhed er det absolut ikke tanker, som vi i socialistisk folkeparti vil medvirke til at føre ud i livet.

Nu er det altid nemt bare at kritisere, bare sige, at det er noget skidt, og at vi ikke vil være med til det. Det er straks sværere at stille noget andet i stedet; især er det svært for et lille parti i opposition uden hele det tekniske apparat bagved. Alligevel mener vi i socialistisk folkeparti at have fundet noget konstruktivt, der kan bære vor kritik af det, som regeringen her har fremlagt. Nu foreligger der selvfølgelig ikke beregninger, som kan underbygge vore forslag, over, hvordan det vil virke i de enkelte kommuner, men det gør der jo heller ikke for regeringens forslag, så dér står vi lige. Det er klart, at beregningerne nøje må drøftes igennem i det udvalg, der skal nedsættes. Men må jeg allerede nu for ikke at glemme det spørge regeringen: er det virkelig meningen, at disse lovforslag skal presses igennem i denne samling? Så bliver der i hvert fald tale om lovsjusk.

Jeg skal lidt senere komme ind på de tanker, som vi i SF har gjort os om den kommende byrdefordeling. Men først vil jeg ganske kort kommentere de enkelte lovforslag, eller rettere sagt enkelte af de fremsatte lovforslag, for bl. a. at påvise uheldige

sider, som allerede kan konstateres med den nuværende struktur, og som ikke vil blive mindre uheldige i fremtiden.

I lovforslag nr. 162 tales der om forskellige tilskud til kommunerne. Man arbejder i to retninger, både når det drejer sig om kommuner og om amter.

Tager vi tilskuddet til amterne først, bruger man her en beregningsmetode, som for mig er helt ufatteligt. Nu har man i det sidste år fortalt alle, som gad høre efter og stadig havde lidt af deres tro på politikerne i behold, at det nye, der skulle skabes inden for byrdefordelingen, var ensartethed de fattige og rige områder imellem. Men hvad er det så reelt, man foreslår? At alle, som ligger over gennemsnittet rent skattemæssigt, ingen hjælp skal have — eller sagt på en anden måde: hvis et enkelt amt efter 1970 bliver fattigere og fattigere, vil, alt andet lige, færre og færre amter få dette generelle tilskud, simpelt hen fordi dette fattige område vil trække ned i gennemsnittet. Det kan da ikke være rigtigt. Jeg håber i hvert fald ikke, det er rigtigt.

I samme lovforslag foreslår man en anden form for tilskud, et tilskud, som bygger på antallet af indbyggere pr. hektar — altså flere kroner, jo tyndere befolket området er. Jeg skal ærligt erkende, at det ved første gennemlæsning ser fornuftigt ud, for det er jo rigtigt, at der til løsning af en mængde opgaver i de tyndt befolkede områder kræves større beløb end i de tættere befolkede områder. Men det er også kun ved den første gennemlæsning, det virker rigtigt. Jeg sad forleden og regnede på et konkret eksempel, som vi havde behandlet i kommunalreformkommissionen. Det drejede sig om en lille kommuneovre i Nordjylland med en masse klitter — altså tyndt befolket — og dér skulle man, såfremt dette forslag var gennemført og gældende i dag, have haft et ret anseligt tilskud, hvis man havde fået lov til at fortsætte som selvstændig kommune. Men da reformkommissionen har gennemført en sammenlægning med denne kommune og en købstad, vil dette tilskud fra 1970 forsvinde. Det skal nok fremme sammenlægningsviljen rundt omkring hos de enkelte kommuner. Jeg erkender som sagt, at det er et vanskeligt område, og at der er behov for et eller andet tilskud til de tyndt befolkede om-

[Krog Hansen.]

råder, men det må bygge på andre kriterier end de af regeringen foreslåede.

I lovforslag nr. 168 om ændring af lov om tilskud til offentlige veje er der to ting, som jeg finder det væsentligt at få trukket frem her. Det ene er den generelle nedskæring, og det andet er tidspunktet for ikrafttræden af disse ændringer.

Man må gøre sig klart, at en af grundene til, at vi her i Danmark har et af verdens mest velholdte vejnet — jeg siger ikke det mest rationelt planlagte, men udtrykkeligt det mest velholdte — er det refusions-system, vi har haft, og som vi vel alle på den ene eller den anden måde kan have noget at kritisere ved. Jeg føler mig overbevist om, at en nedskæring vil betyde, at vejene fremover bliver mindre velholdte, og det stemmer ikke rigtig overens med de afgifter, bilisterne i dette land betaler. Den afgift er vel efterhånden ved at være verdensrekord.

Som sagt er den anden indvending tidspunktet for lovens virkning. Mener regeringen virkelig, at vi kan byde den kommunale sektor, at de gammelkendte refusionsbeløb midt i budgetternes tilrettelægning kan ændres? Man sidder rundt omkring i landet i øjeblikket og kæmper med enorme besværigheder. Jeg kan nævne sammenlægningsvilkårene, indplaceringen af tjenestemænd, kildeskatteopkrævningsproblemerne og meget andet. Skal de nu også til at arbejde med ændrede refusionsbeløb, så tror jeg virkelig, der bliver tale om mavesårstillæg, og det bliver tillæg en masse.

Med hensyn til lovforslag nr. 169, hvorefter staten overtager alle udgifter til arbejdsløse og herunder også den offentlige arbejdsformidling, skal jeg kun endnu en gang, i lighed med hvad jeg har gjort tidligere, henstille til de ansvarlige elementer i regeringen at overholde det løfte, man har givet arbejdsmarkedet om, at arbejdsløshedssatserne bliver forhøjet, inden man går over til den offentlige anvisning, således at

der virkelig bliver tale om en egentlig erstatning ved ledighed.

Vedrørende lovforslag nr. 170 og 171, som drejer sig om ændringer vedrørende udgifterne til uddannelse for ufaglærte og specielle ungdomsgrupper, skal jeg ud over at sige, at det ser fornuftigt ud, at staten overtager alle udgifter til disse ting, kun komme med et enkelt spørgsmål, som sådan set ikke har noget med byrdefordelingen at gøre, men som alligevel er interessant. Er det ikke snart på tide, at man gør noget ved hele uddannelsessektoren inden for industri og erhverv? Vi kan vel ikke blive ved med at vente på, at et eller andet nedsat udvalg afgiver en eller anden betænkning. Skal vi ikke sakke mere og mere bagud på dette område, må tiden være inde til at få et forslag til en samlet erhvervsuddannelseslovgivning, omhandlende de sidste år i skolen, lærlingeuddannelse med egentlige fagskoler samt uddannelsesmuligheder og omskoling på alle alderstrin. Dette falder, det erkender jeg, en lille smule uden for dagsordenen, men må dog have interesse, når vi prøver at ændre denne udgiftsfordeling.

Det interessante ved lovforslag nr. 180 er bortfaldet af den mellemkommunale refusion. Denne refusionsordning virker groft sagt på den måde, at de enkelte kommuner anmelder deres krav til ordningen, og såfremt de pågældende kommunes udgifter til de områder, der er dækket af den mellemkommunale refusion, er større end det, der er dem pålignet, får de penge tilbage; er de mindre, skal de af med penge. Det kan vel, om ikke med sikkerhed, siges, at f. eks. Gentofte og Frederiksberg på grund af deres forholdsvis lave udgifter til den sociale sektor formentlig har måttet bøsse til den mellemkommunale refusionskasse med penge, som bl. a. er sendt over til Thisted-området. Hvis det virkelig forholder sig sådan, betyder lovforslaget, at så bliver de rige endnu rigere og de fattige endnu fattigere. Som sagt kan min påstand ikke

[Krog Hansen.]

bevises, den må selvfølgelig nærmere belyses i udvalget, men jeg føler mig nogenlunde sikker på, at det er en farlig vej at betrede.

De bemærkninger, jeg her er kommet med, kan for så vidt også bruges om resten af de lovforslag, som er til behandling her i dag, altså for lovforslag nr. 181 og op til lovforslag nr. 190. Jeg skal derfor ikke fremsætte flere bemærkninger om de enkelte forslag, men i stedet komme med nogle mere generelle betragtninger.

Som jeg nævnte allerede i begyndelsen af mit indlæg, skal man ikke regne med socialistisk folkepartis støtte til gennemførelsen af ret mange af de lovforslag, vi behandler her i dag, og som aftegner linjen i hele den omlægning af byrderne, der skal finde sted mellem stat og kommune og mellem kommune og amter. Nu skyldes denne modvilje ikke surhed over at være i opposition, det har vi prøvet et par gange; den skyldes flere forskellige andre ting.

For det første finder vi det ikke rigtigt, at man presser et kompliceret sæt af lovforslag igennem på så kort tid, som det åbenbart er regeringens mening. Jeg har nævnt, at kommunerne står over for store vanskeligheder på grund af den strukturændring, der finder sted af den kommunale opdeling; også vanskeligheder med skattesystem og andre ting har været nævnt. Men selv om kommunerne ikke havde disse vanskeligheder og altså befandt sig i en afklaret situation på disse områder, ville det alligevel være forkert at haste disse lovforslag igennem, for de indeholder i sig selv så mange nye ting og så mange besværligheder. Vi finder altså, at folketingset må kræve tid og god tid til de lovforslag, vi her behandler, og overhovedet til fremtidige lovforslag, som vedrører den ændrede byrdefordeling.

Den anden grund til vores modvilje er den linje, man allerede kan begynde at skimte, som er lagt for den kommende udligning mellem fattige og mindre fattige områder — eller jeg skulle måske hellere sige: mellem rige og mindre rige områder. Vi føler os ikke overbevist om, at disse forslag vil betyde en udligning, tværtimod. Det har jo været et af hovedargumenterne for en ændring af den kommunale ind-

deling, at man skulle prøve at skabe ensartethed i hele landet, altså ensartethed mellem hovedstadsområdet, som er det rigeste, og det nordlige Jylland, som formentlig er det fattigste. Vi føler os ikke overbevist om, at denne lighed mellem borgerne, uanset hvor de bor, vil blive skabt med disse forslag. Vi tror på, at der stadig væk vil gøres forskel over for de borgere, som nu engang bor i de mindre rige områder, og som måske ikke engang bor der af egen fri vilje, men fordi der ikke har været boliger til dem i de mere attraktive områder. Man kunne måske påstå, at de bare kunne flytte de steder hen, hvor vilkårene er bedre. Men vi ved jo, at landsplanlæggere og byplanlæggere, ja, sågar regeringen, i stor udstrækning er medbestemmende om, hvor folk skal bo, hvor mange boliger der skal bygges i de enkelte områder osv., og som følge deraf er der altså en vis kategori af befolkningen, der er tvunget til, uanset om de kan lide det eller ej, at bo i områder, der ikke virker så tillokkende. Jeg og mit parti finder, at det må være folketingets pligt at gøre vilkårene for denne kategori så gode som overhovedet muligt.

Det tredje, som har været væsentligt for socialistisk folkeparti, når vi har givet udtryk for modvilje, er, at vi i disse lovforslag ser fortsat en opbygning, som vi har kendt igennem mange år. All right, man arbejder med andre procentsatser; men vi mener, at hvis man virkelig havde vilje til det, havde vi nu alle tiders chance for at lave et virkelig rationelt system, som ikke krævede overadministration og dermed en masse spildte skatte kroner.

Alle er enige om — det siger man i hvert fald — at man skal prøve at tilstræbe en forenkling. Det gælder f. eks. den sociale sektor, hvor resultatet vil blive en eller anden form for et enstrengt system; et sådant system er vi i princippet enige i, for det kan opbygges virkelig rationelt til gavn for borgerne. Vi har fået den offentlige arbejdsformidling, som af tilhængerne er blevet betegnet som værende rationelt opbygget, og der kunne nævnes andre ting, som ønskes indført, og som har været på tale her på det sidste — alt sammen for at skabe forenkling. Det er derfor, det virker lidt deprimerende med disse forslag,

[Krog Hansen.]

som måske betyder en forenkling i forhold til det fuldstændig vanvittigt komplicerede, men som ellers i hvert fald ikke gør det. Man flytter nogle byrder og ændrer et par procenter op eller ned; men det, der virkelig gør det besværligt, ændres ikke, nemlig det princip, at refusioner bygger på indsendte udgiftsbilag, hvorefter der kommer et større eller mindre beløb retur. Det er et system, der kræver hobetal af tjenestemænd — et hobetal, som efterhånden irriterer befolkningen mere og mere.

Jeg skal prøve kort at gøre rede for, hvordan vi i SF kunne tænke os det fremtidige system opbygget; mange af enkelthederne skal selvfølgelig drøftes i udvalget, så jeg skal gøre det meget kort her.

Først må opgaverne efter vores formening deles mellem stat og kommune. Der er visse opgaver, som helt klart skal løses af staten; dette sæt af opgaver skal formentlig ændres hen ad vejen. Regeringen har allerede i de lovforslag, vi har for os her i dag, peget på en del af de opgaver, som må løses af staten. Men vi kan nævne nogle, som allerede for nærværende skal løses. Der er de overordnede trafikforbindelser, herunder hovedvejene. Udgifterne til store dele af den sociale sektor må også betales af staten. En del af disse opgaver er i forvejen lov-bundne. Jeg skal ikke remse hele rækken af opgaver op, det kan vi komme tilbage til i udvalget; men der er mange, som med fordel kunne overtages af staten, og hvor fordyrende mellemlid kunne undgås.

Jeg skal kun konstatere, at der bliver en række opgaver tilbage, der selvfølgelig må løses af kommunerne eller amtskommunerne. Til at dække disses udgifter og for at få et nemt og rationelt opkrævnings-system, der skaber omtrent 100 pct.s retfærdighed områderne imellem, foreslår vi, at der af folketingsret fastsættes en fast kommunal beskatningsprocent. Denne procent kan f. eks. findes ved at tage et udsnit af typiske kommuner og finde frem til gennemsnittet. En sådan fast procent ville fratage folk lysten til at flytte fra den ene kommune til den anden på grund af skatten, samtidig med at den ulighed, vi kender i dag, hvor en almindelig lønmodtager i Nordjylland betaler helt op til 3.000 kr. mere i skat end en tilsvarende lønmodtager

i Helsingør f. eks., ville forsvinde. Man ville altså kort sagt komme til at betale nøjagtig lige meget i skat med en given indtægt, uanset hvor man boede i dette land.

Dette totale kommunale skattebeløb, som jo går direkte til Birkerød, skulle så én gang om måneden sendes til de respektive kommuner. Men det er selvfølgelig nærliggende at spørge: efter hvilke kriterier skulle dette beløb sendes tilbage? Vi mener, at man groft sagt kan dele de danske borgere op i følgende kategorier: der er børn, og der er skolesøgende børn og unge under uddannelse; der er det, vi kalder den produktive gruppe, og endelig er der pensionisterne. Hvordan alderstrinnene skulle være, kan nærmere aftales i udvalget, og det kan naturligvis drøftes. Men vi kunne tænke os, at det kom til at ligge i omegnen af, at den første gruppe gik fra 0 til 6 år, den næste fra 6 til 19 år, den tredje gruppe fra 19 til 65 år og endelig den fjerde fra 65 år og derover. Registreringen af disse forskellige grupper skulle ikke volde særlig store besværligheder. Med de personkort, vi kender i dag, ville det meget nemt kunne lade sig gøre. Man ville altså hele tiden være à jour med, hvordan fordelingen af de forskellige befolkningsgrupper var i de forskellige kommuner.

Når det er så vigtigt at vide, hvordan fordelingen er mellem de enkelte grupper, skyldes det, at de forskellige grupper kræver vidt forskellige faciliteter, og at disse faciliteter igen kræver vidt forskellige udgifter; børnene skal have børnehaver, legepladser, fritidshjem osv., de lidt større skal have skoler, fritidsklubber og idrætsanlæg, den produktive gruppe skal have teater, kolonihaver, kulturcentre, og hvad andet kan nævnes, og endelig kommer der de ældre, som skal have alderdomshjem, ældreklubber og andet. Det beløb, der herefter skulle sendes retur til de enkelte kommuner, ville så svare til den pågældende kommunes befolkningsstruktur, og beløbet til de enkelte grupper skulle give mulighed for at skabe nøjagtig de samme faciliteter i nord som i syd. Hvad de enkelte grupper kræver af investeringer, vil heller ikke være svært at finde frem til. Man kan simpelt hen tage en række typiske kommuner, opdele dem i puljer og finde frem til, hvad de faktiske udgifter har været på disse områder.

Nu er det klart, at vi skal udbygge det

[Krog Hansen.]

kommunale selvstyre. Derfor skal der heller ikke aflægges regnskab for, hvad pengene har været brugt til. Det relevante er, at nu ved befolkningen i de enkelte kommuner, at der er penge til dit eller dat, så kommer disse faciliteter ikke, er ansvaret kommunalbestyrelsens. Man ved, at man har haft nøjagtig lige store muligheder for at skabe disse ting, uanset om det er i nord eller i syd. Men nu er det jo sådan, at nogle vil have datteren, og andre vil have moderen. Det er en fordel, for det vil netop forhindre, at vi får en række kommuner i dette land, som bliver fuldstændig stereotype. Man ville i stor udstrækning overlade til den enkelte kommunalbestyrelse, om den fandt, at én opgave skulle løses før en anden.

Men der er også nogle, der både vil have moderen og datteren, og det er klart, at det er dyrere. Der er måske en kommune, som ønsker at få marmor på fortovene eller rideskole — det ved vi nogle kommuner har — men dem er der også tænkt på i de tanker, vi har gjort os i socialistisk folkeparti. De kommuner, som ønsker at gøre det særlig godt for deres borgere, skal have mulighed for at tage en ekstra skat over ejendomsbeskatningen. En sådan ejendomsbeskatning ville ikke slå det system i stykker, jeg lige har skitseret, idet den kunne opkræves to gange om året ligesom nu og indbetales til det stedlige kommunekontor.

Der er dog den hage ved denne ejendoms- skat, som er velkendt af enhver, at husejeren kan trække ejendomsskat fra, hvad lejeren ikke kan. Derfor må vi efter SFs for- mening gå et skridt videre. Vi mener, vi skal afskaffe det tåbelige skema for husejere. En sådan afskaffelse ville muliggøre det her skitserede, samtidig med at det blev ratio- nelt. Det er efter min formening helt tåbe- ligt, at man på et sådant skema på den ene side skal opgive værdien af egen bolig og derefter trække betalte ejendomsskatter fra på den anden side — to beløb, som efter- hånden er lige store.

Ja, det er i korte træk, hvad vi i sociali- stisk folkeparti har forestillet os kunne være godt og være rationelt. Det er klart, at det skal gennemgås og pudses af i udvalget, og endelig er det jo ikke sikkert — ja, det er næsten helt sikkert, at det ikke bliver til- fældet — at der er ret mange i dette ting,

der vil være med til noget så revolutione- rende.

Jeg har kun én bemærkning yderligere. På trods af de hensyn, som jeg mener dette system tager, kan der blive en række sær- lige problemer for en række specielle kom- muner; her kunne måske nævnes Ballerup, som jo har en fantastisk ekspansion. Disse kommuner må vel, når regnskabsåret er af- sluttet, indsende regnskabet til folketinget og eventuelt søge om en efterbevilling.

Jeg skal slutte med at give tilslutning til hr. Ove Hansens bemærkning om, at vi under alle omstændigheder, uanset hvordan det går, må have god tid at behandle disse lovforslag i.

Sigsgaard: Regeringens målsætning med denne lovgivning er for det første at for- bedre udligningen mellem de velstående og de svagere dele af landet, for det andet at skabe en nøjere forbindelse mellem kompe- tence og økonomisk ansvar samt endelig for det tredje at afvikle administrativt be- sværlige refusionsordninger. Jeg tror egent- lig, at alle kan være enige om disse mål, men alligevel har jeg to indvendinger i denne for- bindelse. For det første synes jeg, at rege- ringens målsætning er utilstrækkelig, hvad angår udligningen. Den tilstræber udligning mellem landsdelene, men ingen eller kun ringe mellemkommunal udligning. For det andet lever lovforslagene kun i ringe grad op til den målsætning, man har.

Om det første, udligningen, vil jeg sige, at det for mig er et hovedspørgsmål. Det er absolut utåleligt, at skattetrykket i visse kommuner er dobbelt så stort som i andre kommuner i dag. Det er helt uacceptabelt, at store skatteydere kan spare flere tusinde kroner i skat hvert år ved at flytte til Frederiksberg eller Gentofte eller andre til- svarende kommuner. Hvis det var det, man ville ændre ved forslagene, så ville jeg tage hatten af for regeringen for en enkelt gangs skyld.

Men disse forskelle skal jo fortsat bestå. Det fremgår tydeligt af ministeriets egne beregninger over reformens virkninger. I dag er skattetrykket i den billigste sekundær- kommune, Frederiksberg, 10,5 pct. og i de dyreste, Ringkøbing og Thisted amter, 19,4 pct. Det er altså 85 pct. dyrere at bo i Ring- købing, end det er at bo på Frederiksberg.

[Sigsgaard.]

Hvordan bliver det så efter den vældige udligning, der nu skal gennemføres? Den vil betyde efter ministeriets egne beregninger, at Frederiksberg kommer op på 10,8 pct. i stedet for 10,5 pct. Den dyreste amtskommune bliver nu Ribe med 19,3 pct. Forskellen bliver altså 79 pct. Mens den dyreste amtskommune før var 85 pct. dyrere end Frederiksberg, så bliver den efter reformen 79 pct. dyrere. Det er næsten ikke til at se det, hvis man ikke lige ved det, at der overhovedet sker nogen udligning. Mange vil vel spekulere på, om det virkelig er uretfærdigheden værd at lave så meget postyr for så lidt.

Og så er tabellen endda nådig over for uretfærdighederne i vort skattesystem, for den sammenligner kun amtskommunerne. Mellem primærkommunerne er forskellene endnu større. Man kan roligt sige, at der findes kommuner, hvor skattetrykket er mere end det dobbelte af, hvad det er i de billige kommuner.

Nå, ja, kan man så sige, men så får borgerne i de dyre kommuner vel også bedre ydelser. Det er imidlertid langt fra altid tilfældet. Det er endda tit sådan, at netop de dyre kommuner — altså de fattige kommuner — giver borgerne en ringere service end de billige, rige kommuner. Og helt tosset bliver det, når man husker på, at det er de jævnt og dårligt stillede befolkningsgrupper, der bor i de fattige og dyre kommuner — derfor er kommunerne fattige — mens de velstillede bor i de rige kommuner, hvor de slipper billigt i skat. De rige kommuner er dyrere at komme til at bo i, men billige at bo i. De konservative kommunalbestyrelser sørger for, at jorden i deres kommuner fortrinsvis bliver brugt til dyre villagrunde, så man er sikker på, at tilflytterne er velstillede folk. Jævnt og dårligt stillede skatteydere er henvist, stort set, til de dyre og fattige kommuner, og derfor bliver de rige kommuner stadig rigere, og forskellen mellem de rige og de fattige kommuner bliver større og større.

Når folk overhovedet finder sig i sådanne forhold, så skyldes det kun, at demokratiet fungerer skidt, at det er lykkedes at bilde folk ind, at de ingenting har at skulle have sagt, at det skal politikerne på Christiansborg nok ordne for dem osv., osv. Men det ordner politikerne ikke, for så havde det jo

været ordnet for længst. Selv om de rige kommuner er i mindretal her i landet, så er deres fortalere her i folketinget i flertal, og derfor bliver der ikke rørt ved den kommune, der har landets største antal af millionærer og samtidig en af de laveste skatteprocenter, nemlig Gentofte. Derfor går tinget uden om problemerne i hovedstadsområdet som katten om grøden og har gjort det snart i menneskealdre. Man vover ikke at røre ved velhaverkommunernes privilegier eller har ikke hidtil vovet det.

Udadtil foregiver man at tro, at hovedstadskommunerne selv kan klare deres problemer, at de rige kommuner frivilligt vil gå ind for en udligning. Selvfølgelig vil det aldrig ske. Tværtimod vil forskellene vokse. En hovedstadsordning, der medfører blot en vis udligning, vil efter min opfattelse aldrig blive gennemført uden et vist mål af tvang. I den forbindelse er det ganske lærerigt at se på, hvordan sammenlægningerne har fundet sted omkring de af vore købstæder, der har forstadsproblemer i denne forstand, altså forstadskommuner, der er rige og kører med lave skatteprocenter. Det er ikke gået frivilligt nogen steder.

Det er muligt, at repræsentanter for sekundærkommunerne i hovedstadsområdet om nogen tid vil komme til folketinget og sige, at flertallet blandt dem nu er enige om en hovedstadsordning. Så må man for det første huske, at det vil være en ordning, der opretholder de utålelige forskelle mellem rige og fattige kommuner, og for det andet må man erindre, at købstæderne i hovedstadsområdet har været holdt uden for udvalgsarbejdet, og at udviklingskommunernes synspunkter ikke er kommet særlig stærkt frem i udvalgsarbejdet. Primærkommunerne har i det hele taget ikke haft nogen indflydelse, og udvalget er derfor på ingen måde repræsentativt for området.

Men tilbage til regeringens lovforslag. Jeg sagde før, at det, at man helt lader udligningen mellem kommunerne ligge, betyder, at den udvikling frit kan fortsætte, der gør forskellen mellem de rige kommuner og de andre større og større, og jeg vil gerne pege på et par enkeltforhold i den forbindelse.

Der er i forslaget en tendens til, at de unge kommuner — altså dem med mange børn og mange unge — rammes særlig hårdt, og de har ellers støtte behov. De har

[Sigsgaard.]

mange børn, og derfor rammer nedskæringen af lærerlønrefusionen dem hårdere, end den rammer gamle, veletablerede kommuner med beskedent børnetal. Gamle kommuner, som ikke er velhavende, og som har mange ældre og socialt svage, rammes også hårdt derved, at refusionen vedrørende sociale ordninger som husmoderafløsning og hjemmehjælp skæres kraftigt ned. Det er ordninger af udpræget social karakter, som helt igennem burde bekostes af staten. Det samme gælder skolelæger og skolebepsning, hvor refusionen skal bortfalde. Jeg mener, at den tværtimod burde forøges til 100 pct. i erkendelse af, at her er der tale om en social opgave.

Også boligsikringsordningen, som slet ikke er med i forslagene, burde efter VS' opfattelse overtages helt af staten. I dag betaler staten $\frac{2}{3}$ og kommunerne $\frac{1}{3}$, og kommunerne får først pengene, når regnskabsåret er afsluttet. Boligsikringen er en stor byrde for kommuner med meget etagebyggeri og med stor udvikling, altså kommuner, der i forvejen har store økonomiske vanskeligheder. Det ville derfor hjælpe på udligningen, hvis staten overtog boligsikringen 100 pct., og der er jo tale om en lov-bunden udgift.

Det princip, der foreslås i bemærkningerne, at refusionerne bortset fra visse sociale refusioner ikke bør overstige 50 pct., må jeg altså gå imod, i hvert fald så længe man ikke henregner husmoderafløsning, hjemmehjælp, boligsikring, skolelærere og skolebepsning til de særlige sociale refusioner, hvortil statsbidraget overstiger de 50 pct. væsentligt, ja, vel som hovedregel er 100 pct.

Der er vel fremgået, at mit parti har en anden målsætning på det område, end regeringen har. Hvis vi skulle være med til at udforme en ordning, så ville princippet være, at de kommunale ydelser skulle koste cirka lige meget i alle kommuner. I dag forekommer den situation, at borgerne i kommune A og kommune B får nøjagtig de samme ydelser, lige gode skoler, lige mange børnehavesteder, lige gode veje osv., men de koster bare den enkelte skatteyder dobbelt så meget i den ene kommune som i den anden. Udenforstående ville tage sig til hovedet, hvis de hørte om det system, vi kører med.

Og det bør da også laves om, sådan at hvis ydelserne i kommune A og kommune B er ens, så skal prisen for dem så vidt muligt også være det.

Problemet er selvfølgelig at forene økonomisk lighed med kommunal selvstændighed, men det er sandsynligt, at det kan gøres, i hvert fald langt bedre end nu. Jeg kan i den forbindelse nævne, at en arbejdsgruppe i mit parti arbejder med en skitse, hvorefter den kommunale indkomstskat afskaffes, sådan at kommunerne i stedet får ret til at anvende midler fra den statslige indkomstskat efter nærmere fastsatte regler, og det var meget glædeligt for mig at høre, at man i SF er inde på lignende tanker. Princippet er, at der fastsættes et bestemt rådighedsbeløb så højt, at der er god plads til det kommunale initiativ. Et rådighedsbeløbet f. eks. 1.600 kr. pr. skatteyder, så kan kommunen vælge at bruge 1.400 kr. til kommunale formål, og de 200 kr., der er tilbage af de 1.600 kr., udbetales så til skatteyderne, 200 kr. til hver skatteyder uanset hans statsskats størrelse. Der er selvfølgelig mange detaljer i skitsen, som jeg ikke kan komme ind på her, den har positive og negative sider, det er vi udmærket klar over, og VS har ikke taget endelig stilling til den, men jeg tror, at tanker i den retning fortjener nærmere overvejelse. Derimod er vejen over en progressiv kommunal beskatning — som ventileret af den socialdemokratiske ordfører i dag — efter min opfattelse ikke farbar; den er teknisk uhyre vanskelig, og den er socialt skæv.

Formålet med den skitse, der arbejdes med i mit parti, er at skabe større lighed mellem kommunerne og gennem styrkelse af progressionen at gennemføre en indkomst-udligning.

Det er jo tænkeligt, at folketinget ikke vil gå så vidt i denne omgang, men i stedet vil bygge på regeringens forslag. Ja, det er vel givet, når vi får forslag fremsat her i folketinget, så ligger det jo, som sagerne står i øjeblikket, klart, at så bliver de vedtaget stort set uændret. Men i så fald, hvis forslagene, som de er fremsat, skal køres igennem, så mener jeg, at der for det første må gennemføres en mellemkommunal udligning ved siden af den amtskommunale. For det andet, at der bør ske statsfinansiering af de sociale ordninger, som jeg har

[Sigsgaard.]

nævnt, boligsikring, hjemmehjælp, husmoderafløsning osv. Hvis der ikke sker sådanne ændringer, så vil forslagene ikke få VS' støtte, selv om de indebærer en del fremskridt. De har social slagside, sådan som de i dag er udformet.

Desværre er regeringens lovforslag ikke på alle punkter lige godt gennemarbejdet. Forslaget om sygehus tilskud har, efter hvad et medlem af sygehusrådet forleden sagde, end ikke været forelagt rådet — jeg ved ikke, om det er rigtigt, om det kan bekræftes af indenrigsministeren — og ordningen ser jo da også ud til at være uheldigt udformet. Ganske særligt er det hævdet fra sagkyndig side, at forslaget betyder en stærk centralisering og umyndiggørelse af de lokale myndigheder, og jeg går ud fra i den forbindelse, at folketingsudvalget vil sørge for, at sygehusrådets udtalelser om dette lovforslag indhentes.

Ministeren har forsøgt at finde et objektive kriterium, som han kalder det, for tilskud til dårligt stillede primærkommuner og er standset ved arealtilskuddet. Jeg tror, at arealtilskuddet kan begrundes sagligt, men jeg må sige, at hvis areal pr. indbygger skal være det eneste kriterium, så er det ikke tilstrækkeligt. Et forhold som befolkningens alderssammensætning bør også overvejes som kriterium. Er der særlig mange børn eller særlig mange gamle i en kommune, så betyder det stærkt forøgede udgifter for den pågældende kommune. Sådanne andre kriterier kunne jo anvendes, når de foreslåede tilskud til særlig vanskeligt stillede kommuner skal udbetales, men det ligger der ingenting om i forslaget. Ministeren nøjes med at stille i udsigt, at der skal fastsættes visse kriterier, når loven skal revideres om et par år. Indtil da skal de særlig vanskeligt stillede kommuner altså fortsat stå med hatten i hånden og tigge ministeriet om penge. Det er en ordning, der er utilfredsstillende for såvel folketinget, der er sat ud af spillet på det punkt, som de pågældende kommuner. Ministeriet bliver simpelt hen enevældigt i de sager. Netop på dette punkt var der noget, der talte for, at man ventede med at fremsætte forslag, til man havde overvejet situationen så nøje, at man var i stand til at præcisere, efter hvilke kriterier man ønsker støtten givet.

Skattegrundlagstilskuddet til amtskommunerne siges i bemærkningerne at være dispositionsneutralt, igen et meget fint ord. Det fine ord betyder simpelt hen, at tilskuddet er lige stort, hvad enten et amtskommunalbestyrelse er sløv og inaktiv eller fremskridtsvenlig og aktiv. Om en sådan neutralitet er noget at råbe hurra for — og det er, ligesom man aner et lille hurra i bemærkningerne — det er jeg ikke så sikker på. Det tilsvarende svenske system, som man afviser, som man ikke har arbejdet med, belønner jo den aktive og initiativrige amtskommune, og jeg synes nok, at det kunne være en overvejelse værd, uden at jeg skal tage endelig stilling til det.

En af regeringens målsætninger med reformen er forenkling, og det er jo i sig selv udmærket. Men særlig vidt har man ikke drevet det med forenklingen. En masse refusionsordninger, også af de mindre, oprettholdes, blot med andre procenter. Jeg tror, det havde været bedre, hvis flere opgaver — og jeg har allerede nævnt hvilke — overgik til 100 pct. statsfinansiering og måske også flere til 100 pct. kommunal finansiering, alt under forudsætning af, at vi bliver nødt til at arbejde med et system som foreslået af regeringen, at det altså bliver umuligt at komme igennem med en virkelig dybtgående rationalisering af hele området.

Men måske ligger det simpelt hen sådan, at en virkelig forenkling ikke kan opnås, så længe man bliver hængende i det nuværende mønster blot med enkelte ændringer, og det er jo det, man gør med forslaget her. Man bliver hængende. Der er ikke tale om den storslåede reform. Jeg tror, det var hr. Poul Schlüter, der talte om, at dette var en milepæl osv. Det er der ikke tale om. For bare at belyse det med et lille eksempel: hvad er baggrunden for, at amtskommunerne udgifter ved tuberkulosestationer foreslås refunderet med 35 pct. i stedet for 50 pct.? 50 pct. er tallet i dag. Hvorfor har man ikke i erkendelse af, at der her er tale om en lovpligtig opgave, foreslået 100 pct. refusion? Det ville have været en forenkling. 100 pct. amtskommunal finansiering kunne der også, omend vanskeligere, argumenteres for, men man har valgt 35 pct. Man har gjort 50 til 35, hvorfor? Det har i hvert fald ikke noget som helst med forenkling eller bare med fornuft at gøre, så vidt jeg kan se.

[Sigsgaard.]

Men først og sidst gør forslagene for lidt ved udligningen mellem primærkommunerne og i øvrigt for lidt ved udligningen i det hele taget. Det var meget glædeligt som allerede sagt at høre hr. Krog Hansens forslag til en virkelig radikal reform. I hovedsigtet svarer dette forslag til det, som vi i mit parti arbejder med, og som vi ikke er ganske færdige med. Blot går vi altså noget videre i udligningen, idet vi som sagt foreslår den ikke brugte del af rådighedsbeløbet betalt tilbage med lige store beløb til alle skattepligtige. Det ville jo betyde en meget kraftig udligning.

Det er en virkelig dybtgående reform, der er brug for, og ikke en ny gang lapperi som det, der her foreslås, og derfor har jeg altså bedt om, at man overvejer helt at afskaffe kommuneskatten på en sådan måde, at det kommunale selvstyre ikke begrænses, men tværtimod udvides, og jeg synes, hr. Krog Hansen belyste, at en sådan udvidelse faktisk kan finde sted.

I dag er forholdene så horrible, at skatteyderne i nogle kommuner som sagt betaler dobbelt så stor skat som i andre kommuner uden at få spor mere for pengene, og forslag, der ikke gør op med dette, jeg tror jeg tør sige tåbelige system og i hvert tilfælde socialt helt uretfærdige system og gør op med det i hele landet — også i det hovedstadsområde, som man ikke har turdet røre ved — sådanne forslag har ikke fortjent nogen støtte, og de vil ikke få det fra VS' side.

Børge Schmidt: Jeg vil gerne først anstille et par mere principielle betragtninger i forbindelse med lovforslaget vedrørende sygehusvæsenet. Jeg er naturligvis enig i betydningen af planlægning for sygehusvæsenet og det både på lokal basis som på landsbasis, men jeg opfatter princippet i den nu foreslåede lov derhen, at indenrigsministeren tiltager sig en magt langt ud over det, der er rimeligt.

Det erklærede formål med kommunalreformen er en decentralisering med flere opgaver til kommunerne. Her går det, når vi taler om dette lovforslag, den modsatte vej; samtidig med at tilskuddet til sygehuse nedskæres, gives der nu meget

stramme regler for kommunernes dispositioner.

Når man nu går så rigoristisk til værks og ønsker planlægning i dette omfang for såvel private som kommunale sygehuse, hvorfor går statens egne hospitaler så ram forbi? Jeg kan ikke se rettere, end at rigshospitalets virksomhed må koordineres med sygehusvirksomheden i det øvrige land og naturligvis ganske særligt med virksomheden i hovedstadsområdet. Jeg tror også, man kan sige, at man ikke drager den fulde konsekvens af de nye storområder. Skulle noget sådant ikke netop betyde, at betalingen for fremmede patienter i virkeligheden giver anledning til unødigt administration?

Jeg ønsker også at pege på, at undervisning af lægestuderende foregår i dag på Københavns amts sygehuse — og for øvrigt også i Københavns kommune — efter en midlertidig ordning, men uden nogen afklaring med hensyn til det forslag, der i sommeren 1968 blev stillet af det såkaldte Helga Pedersen-udvalg. Det er ikke tilfredsstillende hverken for kommunen eller for lægerne, at dette forhold ikke er ordnet, og der bør i forbindelse med behandlingen af dette lovforslag nøje træffes bestemmelse om de kommunale hospitalers universitetsfunktion.

Man har i dag i den gældende lovgivning et sygehusråd, og man ønsker fortsat at bevare et sådant. Dette råd er rådgivende for indenrigsministeren. Det var det udvalg, som indenrigsministeriet nedsatte i 1966 efter sygehusrådets opfordring, også. Dette udvalg har aldrig afsluttet sit arbejde, det er nemlig blevet ophævet af ministeren uden nogen forudgående forhandling med sygehusrådet. Jeg mener at vide, at det lovforslag om sygehusvæsen, vi her har til første behandling, heller aldrig har været drøftet med sygehusrådet. Jeg tror, ministeren vil erkende, at der er en almindelig praksis for, at ændringer i sygehusloven forelægges sygehusrådet, og jeg tror, at den i dette tilfælde valgte fremgangsmåde forklarer et og andet om denne lovs affattelse. Det er ikke et forslag, der efter min mening forenkler arbejdsgangen for de kommuner, der har sygehuse, tværtimod.

Må jeg samtidig som kommunalmand,

[Børge Schmidt.]

der ligesom så mange andre netop i denne tid arbejder med kommunernes budgetter, understrege, at en væsentlig del af de problemer, der vedrører de fremsatte lovforslag, er problemer, som man fra kommunernes side har rejst mange gange i forbindelse med ønske om ny lovgivning, nemlig med hensyn til likviditeten. Jeg behøver blot at nævne boligsikringen, hvor kommunerne står i forskud med hele beløbet og først det følgende år får refusion af statens andel deraf, nemlig de to tredjedele. De sociale udgifter betyder efterhånden også en kraftig belastning af likviditeten, idet de kvartalsmæssige refusioner kun dækker 80 pct., mens restbeløbet først modtages umiddelbart før årsskiftet det følgende regnskabsår. Fra 1. januar 1970 modregnes børnetilskuddene ikke mere i de pålignede skatter, i stedet for bliver tilskuddene udbetalt kontant gennem socialkontorerne og refunderes efter de regler, som jeg lige har nævnt her. Det betyder en endnu kraftigere belastning af likviditeten, idet beløbene skal udbetales den 1. i hvert kvartal og staten herefter 28 dage senere refunderer 80 pct. af ydelserne, mens resten først udbetales det følgende regnskabsår.

Indførelsen af kildeskat fra 1. januar 1970 vil ligeledes have betydelige likviditetsmæssige virkninger for kommunerne. Hidtil er personskatterne både til stat og kommune blevet indbetalt til kommunerne, der derefter, bortset fra København, har kunnet arbejde med de modtagne statsskatter indtil indbetalingsterminerne. Kommunerne har dog også skullet dække restancer på statskatterne ved indbetalingerne, og kommuner med store restancer — det må retfærdigvis siges — har derfor næppe haft den helt store fordel af ordningen. Denne likviditetsmæssige fordel har i en vis forstand kunnet opfattes som en modydelse for, at statstilskud og refusioner er blevet udbetalt til kommunerne med en vis forsinkelser. Som følge af kildeskatten vil det derfor være naturligt, om man nu rettede

op på forholdet gennem de lovforslag, vi her drøfter. Vi er blevet skuffet: ingen af de mange lovforslag hjælper faktisk på kommunernes likviditet.

Til sidst et par ord om udligningen imellem kommunerne i hovedstadsområdet. Lovforslagene tilsigter bl. a. en bedre udligning mellem landets kommuner. Det er imidlertid paradoksalt, om end det næppe er tilsigtet, at man herved faktisk gør uligheden i hovedstadsområdet større. Ved at staten overtager tilsvaret til den mellemkommunale refusion, giver man en betydelig lettelse til de mere velhavende kommuner i hovedstadsområdet, samtidig med at nedsættelsen af refusionsprocenterne betyder, at f. eks. en kommune som København, der har store udgifter bl. a. til hospitalsvæsenet og sociale udgifter, nu får en mindre dækning.

Problemerne for udviklingskommunerne i hovedstadsområdet er heller ikke blevet mindre. Mange havde håbet på, at de fremsatte lovforslag også kunne hjælpe herpå.

Problemet udligning blev sidst nævnt, da vi drøftede lovforslaget om den fortsatte fiksering af afløsningstilsvaret og erhvervsskatten. Nu er loven forlænget i 2 år, på trods af at det er femte gang, man forlænger loven med samme begrundelse. Med de forskelle, der efterhånden er med hensyn til beskatningen i hovedstadsområdet, er jeg alvorligt bange for, at der i endnu højere grad end hidtil vil opstå visse skattekommuner, hvis vi ikke snart får en udligning i hovedstadsområdet.

I den forbindelse vil jeg meget gerne sige tak til venstres ordfører, hr. A. Chr. Andersen, der i sin tale så klart og utvetydigt gav udtryk for behovet for, at der netop i hovedstadsområdet blev sat en udligning i gang. Det var ord, der varmede.

Så fristes jeg til at sige til sidst til hr. Niels Helveg Petersen, der om lovkomplekset sagde, at kommunerne får noget sukker godt: dette drejer sig jo ikke om fordeling af bolsjer imellem de forskellige kommuner.

[Børge Schmidt.]

Det er grundlaget for kommunernes fortsatte mulighed for at skabe den bedst mulige trivsel for kommunernes borgere, vi diskuterer. Kommunerne har pligt til at administrere fornuftigt og rationelt, og sker det ikke, så bør det påtales, men jeg kan desværre ikke befri mig for den fornemmelse, at visse af regeringens ordførere i deres bestræbelser for at fremhæve dette lovkompleks' betydning på en unødigt måde forsøger at nedvurdere det kommunale selvstyre.

P. E. Eriksen: Jeg vil gerne her ved første behandling af denne lange række lovforslag komme med nogle bemærkninger, ikke fordi det skal være kritiske bemærkninger, men simpelt hen for ligesom at klarlægge noget af det, der bl. a. findes i lovforslaget om sygehusvæsen. Jeg synes, det er rigtigt, at vi får det trukket frem her, så de repræsentanter ude omkring, der arbejder med sygehusvæsenet, også er klar over de ændringer, som foreslås i de paragraffer, der er i det lovforslag, der er fremsat.

Hele dette kompleks af regler om refusion og byrdefordeling med indpasning i et nyt system må bedømmes som en helhed. Af den række af sociale lovforslag, som komplekset også omfatter, vil jeg kun fremhæve et enkelt, nemlig lovforslaget om et ændret refusionssystem for plejehjem og alderdomshjem. Jeg føler, at man her har betrådt en vej, der er rigtig. Her får man et bedre, et lettere overskueligt system, og man sætter det i forhold til investeringerne og de muligheder, som man giver ude på de enkelte hjem. Derfor føler jeg, at det i hvert fald er rigtigt, at man går den vej.

Når jeg har sagt social lovgivning og nævner sygehusvæsenet, rejser sig spørgsmålet om koordinering, spørgsmålet om det behøvet, der er, om den behandling, der kan ydes, om den rådgivning, der kan gives, og den visitering, der skal finde sted. Jeg tror, at på disse to områder ligger de nye amtskommuners største opgave.

Når vi i sygehuslovforslaget ser, at refusionsprocenten nedsættes fra 65 til 35, så må det selvfølgelig ses i sammenhæng med helheden. Der fordeles efter uændrede regler i forhold til tilskudsberettigede driftsudgifter, indbyggertal og sygedage. Man kunne

måske ligesom spejde efter, om der kunne være andre måder at fordele disse penge på. Der er sygehuse, der er mere specialiserede, sygehuse, der har en større ambulant virksomhed; selv om jeg ved, at det regnes ind deri, så er der nok ikke helt taget hensyn til det. Jeg ved også, at man gang på gang fra sygehusside har rejst spørgsmålet, om forrentnings- og afskrivningsbeløbene skulle med deri — en vurdering af sygehuse var i så fald nødvendig — men med den lavere refusionsprocent er spørgsmålet jo knap så aktuelt.

Med hensyn til ledelsen af sygehuse peger man i lovforslaget på en central sygehusledelse for et amtsområde, hvormed man afskaffer de lokale bestyrelser. Jeg føler, det er rigtigt, at man skaber en central ledelse, at man koordinerer arbejdet, at man planlægger og udbygger under ét, så man på den rigtige måde og på en økonomisk forsvarlig måde kan bygge det hele op i takt med kravene fra den lægevidenskabelige og tekniske udvikling, som vi står over for. Man kunne måske tænke sig et mindre udvalg, der kunne have mere lokal betydning for det enkelte sygehus, men det store sigte vil jeg gerne tilslutte mig. Jeg mener, det er rigtigt, at vi gør det på den måde.

Der er talt om sygehusvæsen og kommunalt sygehusvæsen. Jeg forstår, at efter lovforslaget skal de ortopædiske hospitaler med. Jeg vil gerne understrege den betydning, det kan have, at vi begynder at arbejde på, at også statshospitalerne bliver en del af det kommunale sygehusvæsen, sådan at mennesker, uanset hvilken sygdom de rammes af, kan bedømmes ens. Jeg tror, det er vigtigt, at vi tager dette spørgsmål op. Jeg er vidende om, at man arbejder på det i indenrigsministeriet og er opmærksom på det, men jeg vil altså gerne understrege det her.

I § 5 tales der om godkendelse af projekter. Det er nok mere bemærkningerne til § 5, der giver én anledning til at overveje, hvad der ligger deri. Der tales om komplicerede analyser, om indbyrdes modstridende hensyn og om, at hurtig tilpasning var ønskelig. Jeg erkender, at i hele udbygningen af vort sygehusvæsen med alt det moderne, der kommer ind i det, kan man næsten ikke være fremsynet nok. Men jeg vil gerne være på vagt over for, at lokalledelserne —

[P. E. Eriksen.]

de større ledelser, som nu skabes — skal arbejde under alt for stærke direktiver. Det kan være rigtigt, at man får projekterne godkendt, men jeg håber ikke, at der i disse bemærkninger ligger, at godkendelsen skal finde sted på centralt hold. Vi må aktivisere de nye amtskommuner og understøtte deres muligheder for med den størrelse, som de får, at skabe baggrund for en rådgivningsvirksomhed med støtte fra organisationer, Amdsrådsforeningen, Sygehusforeningen og andre sammenslutninger.

I § 4, stk. 2, står noget om godkendelse i forbindelse med oprettelse af nye specialer eller iværksættelse af specielle undersøgelser og behandlinger, som stiller særlige krav til udstyr og erfaring. Jeg ved ikke, hvad der ligger deri, men betyder det indgreb i behandlingsmuligheder, i forskning, i personaleansættelser osv.? Det er i hvert fald afgørende for sygehusvæsenet at få dette klarlagt.

Der ligger også problemer i § 7. Hidtil har det jo været hjemstedssygehuset, der har anvist, hvis man ikke kunne give hjælpen dér. Men nu indledes denne paragraf med: „I det omfang en kommune ikke kan yde . . .“ Hvordan klares dette problem? Der kunne i og for sig opstå tre situationer: for det første at patienten indlægges på fremmed sygehus af henvisende praktiserende læge, for det andet at hvis man har midlertidigt ophold på et fremmed sygehus, så kan der henvises til et andet fremmed sygehus, og for det tredje henvisning fra hjemstedssygehuset til et fremmed sygehus. Jeg mener, at det efter denne paragrafs udformning ikke er helt klart, hvordan man ser på dette.

I § 8 nævnes spørgsmålet om indberetning til sundhedsstyrelsen „efter nærmere af sundhedsstyrelsen fastsatte regler“. Nu vil jeg ikke være mistroisk over for mine gode venner i sundhedsstyrelsen, men det kunne være rart at vide, hvad disse regler indeholder. I den nugældende lov står der, at der skal afgives „beretning vedrørende den lægelige virksomhed“, mens der i forslaget står „beretning om virksomheden“. Hvad ligger der i denne forskel?

Man har været inde på hjælpen til alkoholskadede, og spørgsmålet om rekonvalescent-hjem er nævnt i den forbindelse. Jeg synes,

det er rigtigt, at man trækker også disse ting frem, i betragtning af den nære kontakt, som de kan have med vort sygehusvæsen, og at vi er opmærksom på disse ting.

Sygehusrådet — i samarbejde med sundhedsstyrelsen — med repræsentanter for de folkevalgte ledelser kan yde bistand ved opbygning og udbygning af sygehusvæsenet. Jeg tror, det er vigtigt, at vi er opmærksom på dette og har et sådant råd til at bistå sammen med de kommunale organisationer, der i øvrigt står bagved.

Det var de bemærkninger, jeg følte trang til at komme med for ligesom at skabe klarhed over, hvordan disse ting skal forstås og fortolkes, og hvad meningen er med det. Det hele skulle jo gerne være sådan, at vi på bedst mulig måde yder en hjælp til de patienter, som er på vore sygehuse, og en støtte til det personale, der står i det daglige arbejde.

Når spørgsmålet om uddannelsen er draget ind i billedet, vil jeg minde om det uddannelsesnævn, som indenrigsministeriet har nedsat, og som arbejder med disse problemer. Jeg føler, det er vigtigt, at vi, samtidig med at vi skaber rammerne, også skaber baggrunden og muligheden for, at vi har nogle medarbejdere til at udfylde disse rammer og støtte i hjælpen til vore syge medborgere.

Thomas Have: Om det lovforslag om generelle tilskud til kommunerne, som er fremsat af den højtærede indenrigsminister, kan man vist i sandhed sige, at røsten var indenrigsministerens, men jeg har en lumsk anelse om, at hånden har været økonomi-ministerens, og det mener jeg forslaget i nogen grad bærer præg af.

Jeg vil gerne anerkende de fine teorier, der uden tvivl ligger til grund for det forslag. ligesom målsætningen og principperne vel også må siges at være i orden, men jeg synes, man savner den praktiske kommunalmands medvirken og indleven i udformningen af forslaget. Hvis indenrigsministerens viden og erfaring på det kommunalpolitiske felt havde fået lov til at slå igennem — hvilket jeg har indtryk af at det ikke rigtig har — så er jeg sikker på, at vi ikke havde fået dette lovforslag i den form. Det har nemlig i praksis en virkning mange steder,

[Thomas Have.]

som er i skærende modstrid med det, man foregiver at tilsigte.

Jeg vil gerne have lov til i den forbindelse at henlede opmærksomheden på de beregninger, som Thisted amtsråd har foretaget, hvor man gør opmærksom på nogle af de uheldige konsekvenser, som lovforslaget medfører i Thisted amt. I et amt, hvor man allerede er kommet langt i arbejdet med kommunesammenlægningerne, længere end man vel egentlig havde regnet med at man kunne komme på frivillig basis. Specielt er man omkring de to købstæder i færd med at oprette storkommuner.

Det viser sig, at lovforslaget har den virkning, at disse storkommuner bliver væsentligt ringere stillet økonomisk efter sammenlægningen, end disse områder ville have været stillet, hvis de fortsat havde været opdelt i mindre kommuner. Jeg kan oplyse, at for den storkommune, der dannes omkring Thisted, betyder lovforslaget med hensyn til arealtilskuddet et tab på ca. 400.000 kr. om året, og for den nye Morsø kommunes vedkommende betyder forslaget et tab på ca. 1,5 mill. kr. om året. Det har med andre ord kostet de 15 kommuner på Mors, som er enige om en kommunesammenlægning fra 1. april 1970, 100.000 kr. pr. underskrift pr. kommunalbestyrelsesformand i sammenlægningsområdet. Det må i sandhed siges at have været nogle dyre underskrifter. Og det er desværre ikke en engangsforeteelse, men det er et årligt tab, som man vil lide fremover, så længe denne lovgivning skal eksistere, og det er endda pristalsreguleret.

Jeg tror, enhver kan forstå mig, når jeg siger, at man ikke behøver at være spåmand for at kunne sige, at hvis dette lovforslag havde været kendt forud for underskrivelsen af sammenlægningsdokumentet den 27. december, så var Mors ikke blevet til den nye kommune, der skal hedde Morsø. Når dertil kommer, at nedskæringerne i refusionerne til veje, sygehuse, skoler m. v. kommer til at ramme mindst lige så hårdt på Mors og i Thisted amt som andre steder i landet, så må jeg sige, at disse forslag for mig føles som et slag i ansigtet. Den første reaktion er, at man kunne ønske kommunesammenlægningen gjort om, men det går jeg ud fra ikke har været tilsigtet,

og så vidt jeg kan skønne, kan det heller ikke være i nogens interesse at skabe en lovgivning, som kunne føre til et sådant resultat.

Jeg vil da gerne have lov til stilfærdigt at foreslå ministeren, at han på grundlag af de beregninger, der nu foreligger, stiller et ændringsforslag, som skal sikre, at ingen kommune med hensyn til dette arealtilskud kan blive ringere stillet efter en kommunesammenlægning, end de enkelte kommuner ville have været før sammenlægningen. Man har jo også eksempler på, at det går i den stik modsatte retning, og det kan vist ikke have ret meget med retfærdig lovgivning at gøre.

Jeg har desværre ikke nogen mulighed for at bedømme, om tilskuddet til de økonomisk særlig vanskeligt stillede kommuner i nogen grad ville rette op på det forhold. Ministeren har jo ikke fortalt, hvilket beregningsgrundlag man skal bruge, så derfor er man ikke i stand til at sige noget om det. Men jeg har meget vanskeligt ved at forestille mig, at der ved hjælp af det tilskud kan rettes op på den af mig her påpegede uretfærdighed.

Jeg vil gerne sige, at Thisted amt i forvejen desværre er et af de områder, som bl. a. på grund af stor ledighed er vanskeligt stillet økonomisk; det er også et af de steder, hvor man har et relativt dårligt skattegrundlag. Jeg havde håbet, at disse mange forslag, som nu er fremsat i folketinget, i langt højere grad ville have givet støtte til netop en sådan egn, men det ser desværre efter forslaget ud til, at de nord- og de vestjyske egne fortsat må affinde sig med at få et skattetryk, der er mellem 50 og 100 pct. højere end f. eks. her i Københavnsområdet.

Ministerens målsætning for reformen var jo at skabe en bedre udligning mellem de mere velstående og de økonomisk svagere dele af landet, men der er for mig at se noget, der tyder på, at målet ikke bliver nået med de midler, der her er foreslået taget i anvendelse. Jeg tror ikke, det er ministerens mening, at de, som er gået mest positivt ind for gennemførelsen af kommunereformen, nu kan risikere at blive straffet gennem de foreslåede ændringer i refusionssystemet. Jeg håber, at ministeren vil forsikre mig og tingets medlemmer om, at det ikke vil ske.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): Jeg har selvfølgelig med meget stor interesse lyttet til de mange indlæg, der har været om de foreliggende lovforslag, og det er selvfølgelig ikke min agt at gå ind på alle de enkeltheder, der har været rejst her; ordførere og andre har jo også henvist til den udvalgsbehandling, som følger efter.

Jeg vil gerne i al almindelighed sige om det arbejde, vi har udført, og som altså foreløbig er bedømt her ved første behandling, at når man ser på hele den reform, vi er i gang med, så skrider det jo godt frem med den ene side af sagen, nemlig spørgsmålet om at tegne det geografiske kommunkort op. Her kan vi allerede skimte, at vi er ved vejs ende, og dér havde vi også den fordel, da regeringen trådte til, at der lå et gennearbejdet materiale, som vi kunne arbejde videre på efter samme retningslinjer, som den forrige regering havde arbejdet efter.

Da vi skulle beskæftige os med den anden meget væsentlige side af sagen, som man gang på gang kaldte på ude i landet, nemlig byrdefordelingen, da stod vi på bar bund, da var der intet foretaget; derfor måtte vi begynde forfra og søge at skabe os et grundlag og nå frem til et lovgivningsarbejde. Det er altså dette resultat, vi har fremlagt her til første behandling.

Jeg har selvfølgelig fulgt alle de interessante udtalelser, der er fremsat i de mange måneder, og jeg skal ikke nægte, at jeg lagde særlig mærke til en udtalelse ved nytårstid, da oppositionens førstemand bedømte vort arbejde sådan, at han slog fast, at reformerne er gået i stå her i landet. Det gav os yderligere anledning til at fremme det arbejde, som vi var i gang med, og derfor er vi glade for, at vi allerede nu kan fremlægge det arbejde til videre bedømmelse i udvalgsarbejdet.

De bemærkninger, der er fremkommet om, at denne sag er uoverskuelig, må jeg tilbagevise. Ingen af de ting, som disse forslag bygger på, er nye. De sager, som skal behandles her, kender enhver kommunalrepræsentant. Vi arbejder altså med et kendt grundlag, som vi gerne vil sætte ind i økonomien på en anden og forhåbentlig bedre måde. Derfor må jeg fastslå — også efter de udtalelser, der er faldet — at selv om det er et stort område, det erkendes,

så vil det efter regeringens mening ikke være en opgave, som skulle behøve at tage så lang tid, som enkelte af talerne her i dag har været inde på. Vi ved meget vel, at der skal mangfoldige oplysninger frem til udvalget, så man nøje ved, hvilket grundlag vi har bygget forslagene på, og hvilke konsekvenser det vil få, når vi skal til at praktisere disse love. Alt det er forberedt, og det vil sikkert komme meget hurtigt frem til udvalget, så det på denne baggrund kan danne sig et billede.

Alle lovforslagene har jo været omtalt her, og mine kolleger i regeringen vil gøre nogle enkelte bemærkninger om visse af dem; jeg har også nogle bemærkninger at gøre til de enkelte forslag, der har været nævnt her.

Jeg vil gerne sige om sygehusloven, som har været et centralt punkt, hvad jeg udmærket forstår, at her har man selvfølgelig kunnet anlægge forskellige synspunkter. Man kunne, da vi byggede den op og skrev den, have indkaldt den ene og den anden. Man kunne have bedt overlæger se på den, bedt sygehusråd se på den og bedt kommunalrepræsentanter se på den. Det er klart, at det synspunkt kunne man have anlagt. Men når jeg skulle træffe en beslutning om det, så betragtede jeg som det væsentligste i lovforslaget økonomien, nedsættelsen af refusionsprocenten. Det var for mig at se så afgjort det, der var det væsentligste i det forslag, og her måtte jeg skønne, at det var et spørgsmål, et politisk spørgsmål, som regeringen måtte træffe sin afgørelse om.

Derfor ligger det altså nu sådan, at dette forslag er fremlagt til forhandling i folketinget, og jeg vil gerne sige til dem, der har udtalt sig om det — vel også i visse kritiske vendinger — og som har sat det i relation til den udvikling af det kommunale selvstyre, som vi gerne vil fremme, at det er ikke et forsøg på at binde amtskommunerne og skabe større, hvad skal jeg sige indflydelse i ministeriet og i sundhedsstyrelsen. Jeg kan bekræfte herfra, at hvis vi kan finde andre former, forme paragrafferne på en anden måde, så kan vi jo drøfte det i udvalget. Men jeg har vel også lov at henvise til, når man nu siger centralledelse — og jeg håber, man tager det i den bedste betydning — at det, vi er nået

[Indenrigsministeren.]

til ved fælles hjælp — ministeriet og sundhedsstyrelsen og ikke mindst det kommunale liv — det, vi har nået til i den sidste menneskealder med hensyn til sygehushvæsen, har jo en sådan standard; at vi kan være det bekendt. Derfor vil jeg da meget gerne være med til at overveje i udvalget, om man ikke mener, at der skal være en vis kombination imellem de forskellige faktorer, som har med denne sag at gøre. Jeg erklærer mig altså åben over for en drøftelse, hvis man mener, at ordene kan stilles anderledes sammen, eller hvis man kan trække et organ frem — og det er vel nærliggende at pege på sygehusrådet — som kunne komme stærkere frem i billedet, end det måske er efter forslaget. Jeg erklærer mig selvfølgelig villig til forhandlinger herom.

Med hensyn til de store spørgsmål — og det vil jeg gerne svare hr. Ove Hansen på — da er vi jo enige, har jeg forstået, om refusionerne. Vi er principielt enige om, at i den udstrækning, vi kan svække dem uden at skade den sociale standard eller andre områder, da vil vi arbejde henimod dette. Og med hensyn til den mellemkommunale refusion, som jo er en meget væsentlig faktor i alt det, vi foretager os i denne lovgivning, har jeg også forstået, at vi principielt er enige i vort syn.

Så er der den anden side af sagen, det er spørgsmålet om den stilling; kommunerne derefter kommer i, både kommunen og amtet, om det er en sådan, at vi går dem for nær økonomisk, og det er selvfølgelig det ganske afgørende spørgsmål, som skal afvejes i de kommende uger i udvalgsarbejdet. Vi mener, at vi har nået et balancepunkt, som vil være rimeligt og vil vise sig at være rigtigt. De tilskud, vi yder både til kommunen og til amtet, tror jeg vi kan bilægge med et sådant materiale, at man vil se, at vi i hvert fald har løst den opgave, vi har stillet os med hensyn til en retfærdig fordeling.

Det tredje problem, som træder frem her, er spørgsmålet om tilskuddet til de dårligst stillede kommuner, det, der i lovforslaget er angivet til 109 mill. kr. Her vil jeg gerne erindre folketinget om, at den hidtidige form for støtte til disse kommuner med de 50 mill. kr. jo ikke er foregået på en ganske tilfældig måde. For det første har den nøgle,

der anvendes, været fremlagt i finansudvalget, og dernæst har den været fulgt over for kommunerne, og det har efter vor mening givet et rimeligt resultat. Vi søger nu finansudvalgets tilslutning til, at vi fortsætter i det kommende år med de 50 mill. kr., som vi har ansøgt om til denne opgave. Når vi næste år igen skal op på de 109 mill. kr., så kan vi jo drøfte, om vi skal finde en anden form, hvorunder vi skal fordele disse penge til kommunerne, men jeg er overbevist om, at man fra alle sider vil være tilfreds med, at der er et beløb til rådighed af denne størrelsesorden, for ved en omlægning af denne art, som vi står i begreb med at foretage, kan der selvfølgelig meget let være kommuner både det ene og det andet sted; som grundet på den særlige beliggenhed eller andet kan komme i en situation, hvor en håndsrækning er en nødvendighed for at holde kommunen oppe på en rimelig standard.

Det, vi har fremlagt nu, er altså en begyndelse; det er begyndelsen til den reform, vi skal søge at gennemføre i de kommende år. Vi mener, at det vil være rimeligt af hensyn til de mange opgaver, som kommunerne står i begreb med at skulle løse, at vi har en 2-årig periode, i hvilken vi bringer disse ting i orden, og derefter går vi videre fra den 1. april 1972 med de mange andre ting, som selvfølgelig må følge efter; hvis reformen skal få den virkning, som vi håber og tror.

Der har været rejst nogle specielle spørgsmål her med hensyn til hovedstaden. Det er vel ikke stedet til en dybtgående drøftelse af hovedstadens forhold. Det kommer vi forhåbentlig til inden længe; jeg ønsker i hvert fald meget gerne at snart få lejlighed til at udtale mig om spørgsmålet her i tinget, men det er andre kræfter, der er bestemmede for, hvornår det kommer frem til folketinget.

Jeg vil gerne sige, at hvis man tror, at den reform, som vi har fremlagt, er en reform, som slår noget i stykker med hensyn til hovedstaden og samarbejdsmulighederne her, så tager man fejl; det gør den efter min bedste overbevisning ikke. Der bliver et problem omkring hovedstaden, det ved jeg; så vidt jeg kan se, bliver der også en særlig udligning, som vi må se på; inden for Kø-

[Indenrigsministeren.]

benhavns amt. Alle disse problemer erklærer vi os åbne over for, og om det andet kan jeg altså kun sige, at en hovedstadsløsning får vi forhåbentlig snart.

Hr. Thomas Have rejste spørgsmålet om Thisted amt og storkommunerne i Thisted amt og understregede amtets vanskelige stilling. Jeg har været klar over det hele tiden, og derfor havde jeg også anvist en anden vej for Thisted amt end den, man nu vil følge; men det er en anden historie. Jeg vil gerne sige til hr. Thomas Have i forbindelse med hans bemærkninger om disse areal/indbyggertilskud, at man kan jo ikke få både det ene og det andet. Jeg er ganske overbevist om — jeg har ikke tallene ved hånden — at gennemregner man tallene for Thisted amt, både hvad kommuner og hvad amt angår, vil det foreslåede være en udgang, som Thisted amt kan være tjent med. Når vi skal flytte 60 mill. kr. fra Københavns omegn ud til de vestlige dele, og dertil hører jo Thisted amt, og når man ydermere skal føre fra de store provinsbyer vel et lignende beløb, så er det for at skaffe balance, og så vil et amt som Thisted amt ikke komme i klemme, men få en rimelig placering i det hele.

Jeg vil gerne sige i anledning af den bemærkning, hr. Thomas Have kom med om økonomiministeren og indenrigsministeren, at vi er ganske enige i denne sag, vi har arbejdet meget parallelt om det; der er altså ingen mulighed for at åbne en uoverensstemmelse, for den findes ikke imellem os.

Jeg håber på, at man vil arbejde med denne sag i udvalget, og vi erklærer os villige til, når sagen er færdigbehandlet ved førstebehandlingen, at være til rådighed med de oplysninger, som man måtte ønske.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Man har under debatten rejst spørgsmålet om fordelingen ved den foreslåede nedsættelse i refusionen af kommunernes vejudgifter med en tredjedel af de kendte satser; det er en meget indviklet beregning, hvorved man altså forsøger at tage hensyn til areal- og befolkningsforhold i kommunerne.

Jeg vil gerne sige, at jeg er helt åben over for en drøftelse af, om man kan finde en

anden og efter kommunal opfattelse mere rimelig fordeling. Det er klart — og det gælder såvel denne ændring vedrørende refusionen af vejudgifterne som den, der gælder for amterne — at det beløb, som efter forslaget flyttes, derved at man flytter en tredjedel af den gældende refusion over på de beløb, som amter og kommuner modtager på anden måde i kraft af hele byrdefordelingen, naturligvis ligger fast. Hvis det skal ændres, er det jo det samme som at ændre den samlede løsning.

Jeg vil endvidere gerne tage anledning til — også fordi det har været nævnt ude omkring — at gøre opmærksom på, at der ikke ved den samlede ændring, hvoraf ændringen af vejrefusionerne jo blot er en del, sker en ændring i de beløb, der er til rådighed i gennemsnit for amter og kommuner over hele landet, og at der ikke sker en forhøjelse af beskatningen eller af sognekommunernes tilsvær til amterne, fordi der sker en bogholderimæssig ændring. Jeg må altså gøre opmærksom på, at meningen med dette og sammenhængen i det er, at den foreslåede nedskæring på en tredjedel modsvares af beløb, der kommer på en anden konto, og, må jeg regne med, på samme tid.

Jeg skal ikke påstå, at det er muligt at overse i alle detaljer, hvordan forskydningen bliver, men således er forholdet, og derfor ville f. eks. en forhøjelse af tilsvær fra sognekommuner til amtskommuner som følge af en sådan nedskæring normalt i virkeligheden medføre en slags dobbeltdækning for amterne. Jeg synes, det er rigtigt at gøre opmærksom på det. Men som sagt, selve fordelingen er et spørgsmål, som jeg meget gerne vil forhandle om under udvalgets arbejde.

Socialministeren (Nathalie Lind): Hr. Ove Hansen stillede mig et direkte spørgsmål i forbindelse med ikrafttræden af bestemmelserne om ændrede refusionsregler i de love, som vedrører socialministeriets område. Jeg blev spurgt om, hvorvidt kommunerne kunne påregne også for året 1969-70 at få refusion efter de gældende regler, selv om beløbene først kom til udbetaling efter 1. april 1970, og jeg kan kort svare, at det kan kommunerne påregne. Er der uklarhed med hensyn til affattelsen af bestemmelsen

[Socialministeren.]

om ikrafttræden, vil jeg gerne diskutere det i udvalget, men sådan er meningen med lovforslaget.

Ove Hansen: Jeg vil gerne takke socialministeren for svaret, som jeg er tilfreds med.

Indenrigsministeren fortalte, at det materiale, vi skal gå igennem, ikke er uoverskueligt. Det er muligt, men jeg vil tro, at de virkninger, som disse lovforslag, hvis de bliver vedtaget, vil få, bliver så store, at vi simpelt hen ikke kan overskue det i dag.

Jeg stillede nogle spørgsmål til indenrigsministeren. Når vi nu skal udligne kommunerne imellem, vil nogle altså få en fordel i kraft af areal/indbyggertilskud eller skattegrundlagstilskud; men der er i hvert fald også en stor del kommuner — vel langt den største — som skal betale noget mere. Derfor stillede jeg det spørgsmål til indenrigsministeren: hvad med udskrivningen af skatter? Har man tænkt på at ændre vilkårene? Har man tænkt på at forlade den proportionale beskatning og tillade kommunerne en progressiv beskatning? Har man tænkt sig, at de skattefri fradrag fra 4.000-6.000 kr. stadig væk skal bibeholdes? Nu har de eksisteret, jeg tror i 5-6 år, og man må erkende, at de slet ikke er ført à jour; det ville jeg også meget gerne have lidt at vide om.

Endelig vedrørende ejendomsskatterne: kan kommunerne regne med, at det som hidtil overlades til dem selv at bestemme vilkårene? Det har vi heller ikke fået noget svar på.

Likviditetsspørgsmålet ved vi bliver stort for kommunerne — det er det for øvrigt allerede — men nu, hvor der sker ændringer med hensyn til refusioner og deres udbetalingsterminer, mener jeg, der vil opstå et ekstra problem, og derfor spurgte jeg om investeringerne; om man havde tænkt på at hjælpe kommunerne her, og om man havde særlige hensigter.

Udviklingskommunerne vil formentlig ikke få tilskud under nogen form: areal/indbyggertilskud vil de naturligvis ikke kunne få, og skattegrundlagstilskud er et sekundærkommuneanliggende, så dér kommer de heller ikke i betragtning. De vil altså få større udgifter, og derfor vil jeg gerne have lidt

at vide om, hvordan deres muligheder for skatteudskrivning vil blive.

Hr. Poul Schlüter og hr. Niels Helveg Petersen kom ind på problemet om, hvornår vejrevisionsændringen vil kunne mærkes. Jeg vil gerne sige, at hvis kommunerne tror, at de, når de har afsluttet deres budgetlægning, kan regne med samme refusion fra 1. april 1969, som de hidtil har fået, så tager de fejl. De må regne med en tredjedels nedgang, hvis det lovforslag, ministeren for offentlige arbejder her har fremsat, bliver vedtaget.

Medens jeg omtaler vejproblemerne, vil jeg nævne det, der hedder vejfonden, hvor kommunerne — det er et bevillingsspørgsmål — kan få indtil 85 pct. af deres udgifter dækket. Agter man at opretholde denne vejfond med samme størrelse, samme beløb som hidtil eller større? For der er jo ingen tvivl om, at nu vil kommunerne i større omfang end tidligere forsøge på den måde at få nogen dækning, for her er jo tale om 85 pct.

Endelig vedrørende lovens ikrafttræden: hr. Niels Helveg Petersen talte om kritiske bemærkninger i anledning af, at vi ikke kendte byrdefordelingen, og sagde, at den skulle vi kende. Det tror jeg ikke; jeg har i hvert fald ikke haft den opfattelse; jeg har haft den opfattelse, at det var klogest, at vi først foretog den geografiske inddeling af landets kommuner, kendte deres grænser og kendte antallet af nye amtskommuner, og når denne skabelon var lagt på vort landkort, kunne vi begynde at tage byrdefordelingen op og samtidig opgavefordelingen: hvad der var statens opgaver, sekundærkommunernes opgaver og primærkommunernes opgaver. Derfor tror jeg egentlig, det ville være rigtigst, at man ventede lidt, indtil man kendte mere til, hvordan vort landkort kom til at se ud i fremtiden.

Hvis man ønsker denne lovgivning gennemført i løbet af nogle få måneder — det var det, jeg gjorde opmærksom på og det, jeg er meget betænkelig ved — så skal 9.000 kommunalfolk i Danmark én måned eller to, efter at vi har afsluttet arbejdet her, sætte sig ind i disse 20 love, for de skal foretage budgetlægning for regnskabsåret 1970-71, der skal være tilendebragt inden udgangen af september måned i år. Jeg mener, det er alt for store krav at stille

[Ove Hansen.]

til vore kommunalfolk. Hvis de kendte deres kommuner som hidtil, var det måske lidt lettere for dem, men der er 600 kommuner, som reduceres til et par hundrede kommuner, og man har sammenlægningsudvalg, der i fællesskab skal lægge budgetterne for de nye kommuner. Det bliver en vanskelig opgave at få bragt alt det i orden, og samtidig skal købstæderne jo ind under amtskommunernes område, og de skal yde et tilsvarende til amtskommunerne.

Endelig kommer også kildeskatten, der nu træder i kraft 1. januar 1970; det havde været rart, om det allerede var sket i 1969. Det er disse betænkeligheder, jeg har; kan vi virkelig byde vore kommunalfolk sådanne vilkår, og kan vi nå her at få problemerne virkelig gennempløjet og undersøgt til bunds? Jeg siger ikke dette, fordi socialdemokratiet på nogen måde vil spænde ben for udvalgsarbejdet: vi vil gå ind i arbejdet med energi, og vi er interesseret i at få den rigtige løsning, men tvivler på, at vi i løbet af nogle måneder kan tilvejebringe den rigtige løsning.

A. Chr. Andersen: Det, der kalder mig herop igen, er hr. Krog Hansens og hr. Thomas Haves bemærkninger om areal/indbyggertilskuddets virkninger for kommunerne og for kommunesammenlægningerne. Hr. Thomas Have kunne oplyse, at i Thisted amt ville det få en uheldig virkning. Nu har vi i Ribe amt foretaget en tilsvarende undersøgelse, og den viser dog, at kommunesammenlægningerne, som vi forestiller os de bliver, vil betyde en gevinst i stedet for. Når vi regner det ud i areal/indbyggertilskud, vil vi dog få, om jeg så må sige, nogle mill. kr. ud af det. Jeg tvivler da ikke om, at beregningerne er rigtige for Thisted amt, men jeg ved, de er rigtige for Ribe amt. Så der må jo være en forskel. Thisted amt må jo have så lille et areal i forhold til befolkningen, at der ikke kan blive noget tilskud. Det er da klart, at kommuner i Ribe amt som f. eks.

Esbjerg og Varde vil, hvis de kommer under Ribe amt, tilsyneladende miste noget, eller rettere sagt få noget mindre, end hvis de havde været selvstændige, men andre steder vil det være sådan, at de kommuner, der kommer ind under en amtskommune, som har et ret godt befolkningsunderlag, vil få en gevinst.

Jeg kan ikke dy mig for at nævne den helt aktuelle sammenlægning i min kommune, Grindsted. Der er befolkningen så stor, at vi lige netop ikke kan få noget areal/indbyggertilskud, idet vi har 9.000 mennesker og 13.300 ha, og nu bliver vi til april sammenlagt med to andre kommuner, hvori der er 3.000 mennesker, og som har netop det samme areal, og så kan vi få 80 kr. plus 31 pct.: 96 kr. pr. indbygger, altså 1,2 mill. kr. i alt. Se, det er i hvert fald en anden snak. Netop derfor vil jeg gerne sige, at virkningen kan godt blive en anden end den, der er peget på, og det må da være rigtigt, at når man ikke har et areal, der er så stort i forhold til befolkningen, at det betinger et tilskud, ja, så skal man ikke have noget tilskud.

Thomas Have: Jeg kan desværre ikke takke indenrigsministeren. Jeg havde håbet, at indenrigsministeren som kommunernes minister ville have kunnet forsikre mig om, at der ikke ville blive tale om uretfærdigheder som den, ikke mindst det eksempel viser, som hr. A. Chr. Andersen fremdrog for et øjeblik siden. Det viste jo, at ganske få ting kan bevirke, at kommuner bliver helt uens stillet. Det eksempel, jeg har fremdraget, drejer sig jo om en kommunesammenlægning, hvor den pågældende egn ved en anden sammenlægning ville have fået et areal/indbyggertilskud på 1½ mill. kr. Men den omstændighed, at man nu lægger de 14 kommuner på den lille kønne ø sammen, gør, at de mister et tilskud på 1½ mill. kr., hvorimod man ved det andet eksempel har en mulighed for at lave en kommunesammenlægning, som giver et meget stort beløb, som man ellers ikke ville have fået. Jeg

[Thomas Have.]

havde egentlig håbet at få en forsikring om, at dette ville blive rettet.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): Må jeg blot sige til hr. Thomas Have, at da jeg ikke har materialet ved hånden, kan jeg ikke udstede løfter. Men jeg måtte forstå sagen sådan, at den fordel, man skimter deroppe, er at komme sammen med købstaden, og det er den sammenlægning, der ændrer billedet; det er vel i og for sig også det, der er meningen med det, vi er ved at foretage os: at gøre kommunerne stærke på den måde. Når de 14 kommuner oppe på Mors har valgt at gå sammen med købstaden i én kommune, så må de jo skimte en fordel i det, og jeg synes, det er en fornuftig beslutning, en klog beslutning. Men det må vel være det, der er årsagen, og jeg skal gerne se på materialet og få det gennemarbejdet, så vi kan drøfte det i udvalget.

Jeg har ikke mange andre bemærkninger at gøre. Jeg kan sige til hr. Ove Hansen, at selve omlægningen af skatterne vil være næste fase, og der vil jo være god grund til at diskutere spørgsmålet, når vi skal tale om den amtskommunale indkomstskat, som er en af de nydannelser, vi har i tankerne. Men den kommer ikke i 1970, men om 2 år, idet vi erkender, at vi ikke kan tage det hele på én gang.

Jeg håber, vi ved fælles hjælp kan sikre os, at vort reformarbejde ikke går i stå; jeg vil i hvert fald erklære mig villig til at samarbejde og glæder mig til samarbejdet med hr. Ove Hansen, som jeg ved lægger overordentlig vægt på, at love af denne art får så bred en basis som vel muligt. Det gør vi også fra regeringens side, og på denne baggrund indbyder vi altså til samarbejde om denne lovgivning fremefter.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at de 20 lovforslag henvises til et udvalg på 21 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Orla Møller har meddelt mig, at han ønsker til kirkeministerens at stille følgende spørgsmål:

„Med hvilken ret og i hvilket omfang kan en biskop bestemme, hvor og for hvem stiftets præster må tale?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid efter spørgetiden i morgen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen onsdag den 19. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*

2) *Spørgsmål til ministre.*

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje i Grønland.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om Danmarks tiltrædelse af ændringer i og tilføjelser til Den internationale Valutafondoverenskomst af 22. juli 1944.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om museumsbaner.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udlån til sammenlægning, supplerende samt oprettelse af jordbrug m. m.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om kommunernes styrelse.

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde.

9) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Forbud mod registrering af politisk tilhørsforhold i efterretningsøjemed) [af Kjær Rasmussen og Sigsgaard].

[Formanden.]

10) Valg af 21 medlemmer til et udvalg angående:

- Forslag til lov om generelle tilskud til kommunerne,
- forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om statstilskud og refusioner til kommunerne. (Sundhedsvæsenet),
- forslag til lov om sygehusvæsenet,
- forslag til lov om ophævelse af lov om statsstøtte til behandling og pleje af tuberkulose m. m.,
- forslag til lov om ændring af lov om vurdering af landets faste ejendomme,
- forslag til lov om ændring af lov om tilskud til de offentlige veje,
- forslag til lov om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Bortfald af kommunernes andel i udgifterne til arbejdsløshedsforsikring),
- forslag til lov om ændring af lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. (Bortfald af kommunernes andel i driftsudgifter),
- forslag til lov om ændring af lov om beskæftigelse og uddannelse af unge. (Bortfald af kommunernes andel i driftsudgifter m. v.),
- forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Ændring af reglerne om refusion samt ændringer som følge af den nye kommunale styrelseslovgivning),
- forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Ændrede refusionsregler),
- forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Ændrede refusionsregler),
- forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Ændrede refusionsregler),
- forslag til lov om ændring af lov om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister. (Ændring af reglerne om refusion samt ændringer som følge af den nye kommunale styrelseslovgivning),
- forslag til lov om ændring af lov om den offentlige sygeforsikring. (Refusion af udgifter til fribefordring m. v.),

- forslag til lov om ændring af lov om revalidering. (Ændring af reglerne om refusion),
- forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. (Ændrede refusionsregler),
- forslag til lov om ændring af lov om husmoderafløsning og hjemmehjælp. (Ændret refusionsregel),
- forslag til lov om ændring af lov om skolelærer og
- forslag til lov om ændring af lov om offentlig skolebespisning.

Mødet hævet kl. 17.53.

64. møde.

Onsdag den 19. februar kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.

Ordføreren for udvalget til valgs prøvelse (Gerda Møller): Folketingsmand Victor Gram, der afgik ved døden den 12. d. m., var valgt i Vejle amtskreds. Første stedfortræder for socialdemokratiet i denne amtskreds er lønningschef Karl Johan Mortensen, Vejle, der i skrivelse af 15. d. m. har meddelt, at han er villig til at modtage det fra den 13. d. m. ledige mandat som ordinært medlem af folketinget.

Udvalget til valgs prøvelse har herefter i et møde gennemgået den af indenrigsministeriet i medfør af valglovens § 50 udarbejdede stedfortræderliste og de øvrige dokumenter, og udvalget indstiller herefter enstemmigt, at lønningschef Karl Johan Mortensen godkendes som ordinært medlem af folketinget fra og med den 13. februar d.å.

Hermed sluttede forhandlingen.